

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "

Numărul popular:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Mărturisirea d-lui O. Goga

— Glose —

de dr. V. Branisce

Sunt deosebit de satisfăcut, că d. O. Goga recunoaște, că articolul meu, în care am răspuns la „Treuga Dei“ a d-sale „stărnește aparența unei discuții întemeiate pe fapte“ și sunt pe deplin de acord cu d. Goga, când ne spune, că în chestiunea ce o debatam „numai o desăvârșită sinceritate mai poate aduce lumină“.

Să discutăm deci cu desăvârșită sinceritate în speranța, că „aparența“ nu este înșelătoare, ci răspunde de fapt realității.

În acest scop îmi permit deci niște glose la articolul de Joi al d-lui Goga, rezervându-mi ca eventual, dacă va cere trebuința, să revin în mod mai sistematic asupra întregului complex de chestiuni, ce se agită de prezent.

Apreciez pe deplin buna intențiune a d-lui Goga de a urma sfatul cântăreței, care „de atâtea vorbe rele, închide oblonul în spre sat“ și își cântă frumoasele doine. Apreciam și mai mult această nobilă intenție, dacă o realiza d. Goga mai de mult, dar recunosc, că e mai bine dacă o face acum, decât niciodată, căci oricât de frumos ar scrie d. Goga în politică, eu unul și cu mine marea majoritate a poporului român, tot cetim mai cu plăcere poeziile lui, decât articoliile lui politici.

Dar este o neînțelegere la mijloc, nu știu pe care parte. Eu am înțeles așa ar-

ticolul d-lui Goga, că d-sa solicită „Tribunei“ curmarea atacurilor grețose personale, spre a readuce discuția „la un nivel principiar“. Și eu la acest nivel am voit să discut cu d. Octavian Goga, care, dacă a urmărit cu luare aminte atitudinea ziarului, în a cărui frunte stau, a putut observa, că eu nu m'am coborât dela nivelul principiar nici pe vremea, când d. Goga afla de bine a căuta pe frații săi din Ardeal în imaginea măgarului, care paște liniștit la poalele Vezuului, fără de a avea o idee, că ce frământări se petrec în internul clocotitor al Vezuului.

De sigur a observat d. Goga acest nivel al meu, căci tocmai în ultimul său număr bagă vină „Drapelului“, că și-a afirmat atitudinea „în excursiuni teoretice prea puțin militante“. S'a putut convinge d. Goga și atunci, când „Tribuna“ mai bine de o jumătate de an m'a bănuț și insultat cu câte toate și eu n'am făcut alta, decât, că „de atâtea vorbe rele mi-am închis oblonul dinspre sat“ și mi-am urmat înainte excursiunile „teoretice prea puțin militante“. Doinele mele nu mi-le-am putut cânta, pentru că nu sunt poet, dar am făcut ceea ce m'am crezut chemat a face. Cum am făcut, stă la libera judecată a marelui public și prin urmare și a d-lui Goga. N'am deci cuvânt a mă supăra, dacă nu toate „excursiunile“ mele „teoretice, prea puțin militante“ au putut satisface pe toți. „Nivelul“ însă l-am păstrat și îl voi păstra și de aici înainte. Așa mi-e firea, n'am ce face!

La acest nivel voiesc să discut cu d. O. Goga, fără de a-l aduce în opoziție cu rezerva, ce și-a impus-o cu „treuga dei“

față de atacurile pătimase personale, de cari doresc să-l văd mai ferit încă pe d. Goga, decât pe mine!

Dacă înțelege deci altfel d. O. Goga „treuga“ d-sale și adevărată că peste tot nu va mai lua cuvântul în materie de politică, atunci îl rog să considere totul ce scriu eu ca nescris și urmeze înainte cântarea doinelor sale.

Dar chiar și din ultimul său articol văd, că d-sa stăruie încă asupra unui program politic de primenire a valorilor, care culminează în „năzuința de a înlocui concepția pur sentimentală platonice a datoriilor către neam cu raționamentul rigid, care își găsește temeiul în cifrele statistice“.

Și aici iarăși îmi pare a fi o neînțelegere la mijloc, căci nimic nu este mai departe de gândul nostru, decât a înăbuși această năzuință. Din contră dăm tot ajutorul posibil și facem și noi ce putem în direcția aceasta. Lucrul naibii este însă, că tocmai la tinerii din chestie nu găsim acest raționament rigid pe temeiul cifrelor statistice! Eu, cel puțin, nu l-am găsit încă. Și apoi nu înțeleg eroarea cea mare față de trecut, care ne invederează mai bine prezentul, tocmai la ceice voiesc să se bazeze pe rigidele cifre ale statistice, cari numai din măsurarea trecutului pot răsări.

Imi mai reproșează d. Goga și lipsă de logică, când arăt „cui prodest“ al acțiunii lor de nimicire a valorilor (și nu de „primenire“) punându-mi în vedere, că îndatăce se vor convinge, că „intransigența“ de astăzi a „Tribunei“ este numai masca, sub care se exploatează bunăcre-

Nicolae Densușianu

— Un sihastru al științei —

de Ion Scurtu

Tristă și pustie, ca viața lui întreagă, așa a fost înmormântarea lui Nicolae Densușianu, cel din urmă dintre ucenicii fanatici ai marilor istorici ardeleni. Era o zi întunecată și rece. Ploaia cădea cu nemiluita. Frigul și vântul te înfiorau. În larga cetate a morților, la cimitirul Belu, nu vedeai aproape nici un suflet de om. Pe încetul începură a răsări, pe ici-colo, prin preajma capelei și a mormintelor, umbre rătăcitoare, vizitatori jalnici, veniți să-și aducă aminte de cei scumpi, cari au dispărut pentru totdeauna, ori să plângă alături de-o groapă abia săpată.

În mijlocul bisericii era întins pe catafalc Nicolae Densușianu. Pe fața-i suptă cu totul încremenise liniștea și pacea sufletului său senin. Flori naturale îi acopereau trupul. Lângă sicriu, o femeie sărmană plângea cu hohote; fusese îngrijitoare credincioasă a casei lui Densușianu, care a trăit o viață de pustnic. În biserică mai erau doi nepoți, trei patru prieteni și admiratori ai defunctului, apoi câțiva oficeri dela stat-majorul general al armatei, unde Nicolae Densușianu lucrase ani de zile, ca bibliotecar. Alături de sicriul bătrânului ostaș al istoriei naționale, ca o potrivire simbolică a sor-

ței, sta catafalcul unui alt ostaș, căpitan din vânători. Moartea voise, ca drumul spre cele veșnice să-l facă împreună acești tovarăși de credință și de jertfe pentru neam, pentru steagul idealurilor românești. Densușianu venise în țară la 1877; îl adusese însușețirea războinică a fraților săi, șgomotul armelor, fâlfăitul drapelelor de luptă. Iar acum, în ciasul morții, unul dintre căpitani oșterii glorioase zăcea întins alături de dânsul...

Eram, încă din anii de liceu, un admirator al lui Nicolae Densușianu. Cetisem, cu răvna tinereții, opera sa despre „Revoluțiunea lui Horia“, care, fiind pusă la index de cenzura ungurească, se păstra sub șapte peceti în casele românești și se cetia ca o biblie. Despre autorul minunatei cărți știam prea puțin pe atunci. Auzisem dela tatăl meu, că trăiește în Țara Românească, pentru studiile sale istorice, că se ferește de oameni, că scrie foarte rar prietenilor și se arată numai prin arhive și biblioteci: imaginația mea tinerească, hrănită de asemenea știri, învăluisse figura lui Nicolae Densușianu într'o negură de mister și romantism.

Mai târziu, ca student universitar, cunoscușem în țara Hațegului, patria lui Densușianu, pe doi admiratori și prieteni dintre cei mai devotați ai istoricului, doamna și domnul Francisc Hossu Longin, fiica și ginerile d-lui George Pop de Băsești, președintele partidului național.

Cine cunoaște Ardealul, trebuie să cunoască pe acești buni și vrednici frunțași ai societății

românești, ardeleni. Doamna Hossu este o mândrie a Româncelor de peste munți, femeie foarte cultă, înzestrată cu strălucite daruri sufletești, dânsa ia parte la toate acțiunile pentru propășirea națională a fraților săi necăjiți. Domnul Hossu Longin, bătrân cu inima tânără, este un luptător politic dintre cei mai viteji ai partidului național; a fost codamnat de tribunalele ungurești în câteva rânduri; a fost membru în comitetul național, pe care l-a apărut în procesul faimos al Memorandului și este conducătorul cel mai respectat al Românilor din inima stăpânirii neuitate a Dacilor și Romanilor.

Dela acești doi Români de elită am aflat multe și interesante lucruri despre viața și faptele românești ale lui Nicolae Densușianu. Dânsii păstrează și o parte din corespondența intimă a sihastrului științei noastre naționale.

Când am plecat la București, ademenit de lumina soarelui, care răsare aici pentru toți Români, ademenit de cultura Românească, — d-na și domnul Hossu Longin mi-au legat de suflet datoria de-a cunoaște pe Nicolae Densușianu. Spuneau că de vreme îndelungată le scrie rar de tot; se ascunde tot mai adânc în taina cercetărilor sale, fuge de lume și nu primește acasă nici chiar pe rudele și prietenii cei mai apropiați. L'am cunoscut, întâmplător, prin domnul Aurel C. Popovici. Și mi-a rămas drag, din clipa aceea. Înalt, având o ținută bărbătească, domol și dulce la graiu, cu chipul de sihastru, dar cu privirea și vorba de părinte iubitor, Nicolae

dința „condeielor“ încheiate în jurul îndemnurilor noi, se vor desface de „Tribuna“ și vor fi cei dintâi, cari vor desființa-o cu violență.

Logica este însă pe partea mea! Pentru că dacă îi vom lăsa pe tinerii din chestie până se vor trezi ei și desface ei de „Tribuna“, va fi prea târziu! Valorile vor fi nimicite și nu vor avea cu ce le înlocui! Zadarnic vor desființa „Tribuna“, când poporul român, rămas fără conducători, va fi căzut iarăși ca poamă coaptă în poalele lui Mangra-Tisza!

Tocmai pentru a învedera aceasta invoc eu trecutul, căci fără de acest trecut, nu va înțelege d. Goga nici când prezentul.

Și tocmai de aceea, pentru a nu întinde vorba, revin de nou asupra declarației părintelui Vasile Mangra, publicată în n-rul 23 al „Telegrafului român“ din a. c.

Cetia d. Goga această declarație și cetia, ce a răspuns „Tribuna“?

Dacă n'a cetit, îl rog să cetească și apoi să discutăm la nivel.

Părintele Mangra a dat pe față în declarația din chestie întreaga perfidie a „Tribunei“ dela 1899, săvârșită sub masca „intransigenței“. Colaboratorii de atunci ai părintelui Mangra sunt astăzi proprietarii exclusivi ai „Tribunei“.

Ce a răspuns „Tribuna“?! Că și d. Goldiș a fost atunci cu ei, deci „mit riechen!“

Ajunge atât?!

D. Goldiș s'a lămurit. A declarat, că n'a știut nimic de toată daravara, ci a continuat — tocmai ca d-voastră — „intransigența“ în coloanele ziarului, care nu era al său! Pățania d-lui Goldiș v'ar putea servi ca „memento“.

Ei bine, dar noi nu discutăm acum atitudinea d-lui Goldiș, ale cărui explicații pot fi socotite ca satisfăcătoare sau nesatisfăcătoare.

Dar fapt este, că d. Goldiș s'a lăpădat de întreaga daraveră.

Densușianu, dacă îi câștigai încrederea și stătea la sfat cu dânsul, te atrăgea, te fermeca, precum atrag și fermeca pe tinerii visători bătrânele portrete din timpuri de slavă.

Prea puțini s'au bucurat de prietenia, de societatea lui Nicolae Densușianu. Venise în țară, cu entuziasmul vrăstei de treizeci de ani. Fusesse avocat, luptător politic și ziarist la Brașov, unde scotea ziarul „Orientul latin“. Trăit în doctrinele școlii istorice ardelenene, își pusesse în gând, dela începutul carierei sale științifice, să ridice un monument neperitor credinței în continuarea noastră istorică.

Își adunase din munca lui un mic capital, și se mutase în țara liberă, unde nădăjduia să-și poată desăvârși opera istorică, pe care o visa zi și noapte. Întăiu fu primit cu dragoste, însărcinat de Academie să tipărească mai multe colecții de documente, trimis prin străinătate, să cerceteze arhivele cari interesează istoria noastră națională. Dar în curând, decepțiunile cele mai amare ale pribegilor aveau să-l alunge pentru totdeauna din societatea deșartă a oamenilor, ce-și sunt unul altuia lupi. Prea mândru decât să se plece idolilor din Bizanțul românesc, Densușianu a preferat să se osândească la o viață de sihastrie, numai să poată munci în liniște și demnitate. La Statmajorul general al armatei, unde își găsisse un loc de slujbaș modest, erau inimi românești curate și gânduri, de oameni întregi. Acolo se simțea ca într-o familie și toată lumea îl privea cu respect și cu admirație, pentru munca lui neobosită.

Nu așa însă actualii proprietari ai „Tribunei“. Aceștia caută salvarea în spiritala „mit riechen“.

Nu ai d-ta, d-le Goga, nimic de zis la aceasta? Vei zice poate, că aceasta privește trecutul și pe d-ta te interesează prezentul.

Înțeleg. Dar d-ta aștepti „dovada“. Apoi dovada numai din trecut se poate aduce. Relativ la viitor se pot face profeții, pe cari le crezi, dacă vrei, dar profețiile nu pot servi ca dovadă.

Aici însă avem de a face cu o dovadă. Se'nțelege din trecut. Unde ai d-ta garanția, că această perfidie dela 1899, nu se va repeți „bene data occasione“ din nou, precum s'a repetit deja?

Unde?!

Știi ce zice Neamțul:

„Wer einmal lügt, den glaubt man nicht, und wenn er auch die Wahrheit spricht“.

Iar aceste „Lüge“ se țin lanț sub mantaua „intransigenței“, pe care d-voastră o împrumutați „Tribunei“.

Să discutăm deci la nivel, d-le Goga, acest fapt, în urma căruia vom ajunge să înțelegem și alte fapte și atunci pe neobservate vă veți pomeni cu mult dorita dovadă în mână.

Evoluția conservatorismului în România

Partidele politice din România au suferit în ultimii zece ani o prefacere aproape totală.

Cea mai repede evoluție s'a săvârșit însă în partidul conservator. Dovadă: majoritatea legilor puse în discuția parlamentului de guvernul d-lui P. P. Carp.

Spiritul general de care sunt însuflețite aceste legi, — printre cari trebuie să cităm în primul rând scutirea de impozit fonciar al proprietății țărănești până la 6 hectare și toate celelalte măsuri de ușurare a traiului, — purcede din cea mai curată preocupare democratică. Mai mult, sunt democrați, cari susțin, că democra-

Astfel, abia trăind cu trupul, Nicolae Densușianu și-a închinat sufletul său drept și mare numai științei și culturii neamului său.

A publicat numeroase studii; colabora la revistele istorice din străinătate și la ziarele românești din Ardeal, iar mai presus de toate strângea cu o râvnă uriașă, blocurile de marmoră, documentele inedite, cari aveau să închege odată monumentul vieții sale: „Istoria poporului românesc dela originile sale până la întemeierea Principatelor“.

Simțind tot mai întetșit adiera morții, Nicolae Densușianu, obosit și bolnav, a făcut în vremea din urmă sfârșiri peste puterile omenești, ca să-și vadă sfârșită opera. Zăcuse două luni în pat, la spitalul Colțea, îngrijit de aproape de credinciosul său amic, d. Hențescu. Dar într-o bună zi și-a luat avânt, a părăsit spitalul și a început să lucreze febril, par'că moartea însăși l'ar fi zorit. Așa era, într'adevăr. Tipărise șaptezeci de coale din opera sa; mai avea de scris prefața și încheierea. Dar a căzut iarăși la pat, a bolit câteva zile și s'a stins de veci.

Odată cu Nicolae Densușianu a trecut la posteritate Iosif Sterca Șuluțiu, un alt istoric ardelen, mult mai mic decât dânsul, dar mai fericit. Dincolo, între ai săi, Șuluțiu a fost înmormântat cu pompă și plâns de un popor întreg. În România, pribegul Nicolae Densușianu a murit și a trăit aproape neștiut de nimenea.

tismul actualului guvern ar fi chiar prea exagerat!

Da, da, s'a adus această învinuire d-lui Carp, cu prilejul discuției legii, prin care se suprimă impozitul de 4¹/₂ la sută asupra proprietății rurale mai mici de șase hectare.

Iar acela, care a formulat în chipul cel mai interesant această învinuire a fost d-l Const. Disescu, membru marcant al partidului conservator, fost ministru.

Combătând din punct de vedere constituțional acest proiect de lege, d. Disescu a spus:

— Proiectul acesta este anticonstituțional, de oare ce articolul 10 din Constituție spune, că toți Românii sunt datori a contribui, fără deosebire de clasă, la sarcinile publice. Legea în discuție calcă acest principiu de oare ce stabilește, în materie de impozit, o excepțiune, un privilegiu în favoarea clasei țărănești!

Extraordinar! S'ar părea, că aceste cuvinte nu sunt rostite de un democrat în potriva d-lui Carp, ci de d. Carp împotriva unui guvern liberal sau socialist.

Și, cu toate acestea nu e așa. Conservatorul Carp, „reacționarul“ Carp, primul ministru, care până în momentul de a i-se încredința conducerea guvernului a fost președintele societății agrare a marilor proprietari, a făcut în adevăr o lege, împotriva căreia partidul democratic din opoziție au putut găsi argumentul, că stabilește un *privilegiu... de jos*.

Am citat acest punct caracteristic din dezbaterile noilor legi alcătuite de actualul guvern, pentru a arăta, care este gradul de evoluție, la care a ajuns partidul conservator din România, din punct de vedere al concepțiilor democratice.

Acum, să vedem, cari sunt pricinile, cari au determinat această repede evoluție în convingerile conservatoare.

Desigur, că o pricină importantă este și venirea d-lui Carp la conducerea acestui partid.

Deși d. Carp a fost totdeauna conservator, grupul d-sale junimist a reprezentat o tendință accentuată de prefacere, iar teoriile sale sociale au fost adesea realizate de alții prin legi democratice. Coborător dintr'o înaltă familie moldoveană, d. P. P. Carp, sub înfățișarea sa aristocratică, disprețuitoare și rece, a acuns totdeauna un suflet cald și preocupat de suferințele celor de jos.

E înafară de ori ce discuție, prin urmare, că aceste însușiri democratice ale șefului au trebuit să contribuie la democratizarea, dacă nu a întregului partid conservator, cel puțin a tendințelor sale dominante.

Dar evoluția conservatorului român a mai fost determinată și de un mobil mult mai puternic: sângeroasele răscoale țărănești de la 1907.

Zilele de teroare din Martie 1907 au răscolit profund conștiința bărbaților noștri politici și i-au făcut să vadă, la lumina înfricoșătoare a coșarelor în flăcări, în ce neagră mizerie zac urmașii lui Peneș-Curcan. Și de atunci, toate privirile cari erau obișnuite să năzuiască numai în sus, au început să se plece, — fie de teamă, fie de milă, — ca să urmărească mișcările furnicarului nefericit de jos. Și era atâta durere acolo, în adâncimile acelea stăpânite

și cerceta
filisul, Pe
și arunca
fletul rân

Ei b
vator a f
aminte în
inima, s
suferă.

Dacă
evoluat a
stru cons
partea u
creieze
în schim
servatoar
când e v
ferințele
— după
ment, —
care este
avuției
universal

Ap
noștri u
în favo
seama
ponyi. I
ar fi atâ
acest „
rul ban
junge în
câmpii
acasă, în
național
stră a l

Nu
că con
atât de
mincino
călău a

Ni
orice c
lor în
pe sear

Ab
broșură
mei po
ziarele
se trad
tregă
scă, ca
bani un
naționa
coresp
în che
„Scrier
care s
articole
la pac
că pre
ște cu
dreptu
Parale
garii
lități a
de mi

M

și cercetate mai mult de filantropi ca Si-filisu, Pelagra și Alcoolismul, încât cine își arunca odată privirea, rămânea cu sufletul rănit.

Ei bine, dela 1907 și partidul conservator a început să se uite mai cu luare aminte în jos. Și durerea ce i-a sângerat inima, s'a prefăcut în milă pentru cece suferă.

*

Dacă conservatorismul din România a evoluat atât de mult încât un prim-ministru conservator a izbutit să-și atragă din partea unui democrat acuzația că vrea să creieze privilegiu pentru clasa țărănească, în schimb bazele mari ale doctrinei conservatoare au rămas aceleași. Democrat când e vorba să ușureze cât mai mult suferințele celor săraci, d. Carp a rămas însă, — după cum singur a declarat în parlament, — tot partizan al mării proprietăți, care este după d-sa izvorul principal al avuției naționale, și adversar al votului universal.

Bucureșteanul.

Appony și premiul Nobel. Patrioții noștri unguri au început o întinsă acțiune în favorul obținerii premiului Nobel pe seama filomelei naționale, contelui Apponyi. Însă nu ne vine a crede, că lumea ar fi atât de orbită încât să nu vadă cum acest „mare apostol“ al păcei atras de dorul banului și de setea gloriei ce l-ar ajunge prin această distincțiune, a bătut câmpii Americii propovăduind pacea, iar acasă, în Ungaria, a făcut cătușe pe seama naționalităților și deosebit pe seama noastră a Românilor.

Nu credem, ba nici nu presupunem, că comitetul Nobel compus din bărbați atât de luminați să premieze apostolia mincinoasă a contelui Apponyi, a acestui călău al naționalităților din Ungaria.

Ni se impune o mare datorie, ca pe orice căi să zădărnici acțiunea Ungurilor în chestia acordării premiului Nobel pe seama îngâmfatului conte Apponyi.

Abia s'a născut ideea de-a scoate o broșură, prin care să se demascheze lumii politica acestui farsor european, toate ziarele ungurești ne înjură deja și inzistă să se traducă legea lui Apponyi, „ca lumea întreagă să vadă mărinimositatea ungurească, care jertfește sute de mii de coroane, bani ungurești (? N. R.) pentru școalele naționalităților, acelea, cari cătuș de puțin corespund și satisfac modestele pretențiuni în chestia propunerii limbei ungurești“. Scriitorii unguri să compună o broșură, care să cuprindă într'un mănunchiu toate articolele presei naționalităților referitoare la pacea română-maghiară. Să se arate, că presa naționalităților nu se mulțumește cu concesiuni mărunte, ci ea de-a dreptul cere cea mai largă autonomie... Paralel cu politica de naționalități a Ungariei să se arate și politica de naționalități a României, care ține subjugată sute de mii de Unguri...“

Iar un alt ziar unguresc din Arad, scrie următoarele:

„Se știe cu siguranță, că singur Apponyi a făcut mai mult până acum în interesul păcei, decât toți bărbații de stat români la oaltă. Apoi se mai știe și aceea, că dintre toate popoarele României sunt cari au mai mare lipsă de pace, deoarece ei în neputința și slăbiciunea lor sunt așa zicând expuși puternicilor vecini, și nu se știe, în care moment Rusia ori Austro-Ungaria va șterge de pe harta Europei, atât pe România, cât și în general neamul românesc, ca naționalitate...“

Nu, iubiți frați români, scrisoarea d-voastre în contra premiării lui Apponyi nu va avea nici un răsunet serios și presupunând, că s'ar vorbi serios despre premiarea lui Apponyi, întreagă România dacă s'ar pune în picioare și dacă ați alarma și pe Francezii frați de sânge cu voi, acțiunea aceasta mare a d-voastre va rezulta totuși premiarea celui dintâi ungur: contele Apponyi!“

Auziți, ne vor înghiți cu România cu tot într'o lingură de apă. O fi! Căci, zău, Ungurii ăștia 's teribili la mânie. Deci mai încet cu „munca de subminare“ în contra lui Apponyi, ca nu cumva să pățim una ca asta!

*

Ministrul de justiție despre situația politică. Un colaborator al unui ziar unguresc din Budapesta a avut azi o convorbire cu ministrul de justiție Francisc Székely despre situația politică. Intre altele ministrul a declarat următoarele:

Proiectul despre legiferarea codului civil e deja gata și cu prilejul dezbaterii sau la sfârșitul acestei dezbateri îl voi prezenta Camerei și voi ruga grabnica lui dezbateri.

Totodată am pregătit și proiectul referitor la reforma bursei, care, sperez, că după vacanța dela vară va putea fi pus la dezbateri. Reforma va consta din două părți: *codică și materială*.

Proiectul referitor la *apărarea dreptului de autor* e pregătit deja, dar înainte de a fi perfecționat mai trebuie făcute anumite înțelegeri internaționale. Nădăjduesc însă, că vătămările, pe cari până acum au trebuit să le sufere autorii, iar deosebit autorii dela teatru, vor înceta pentru totdeauna.

*

Schimbare la cancelaria militară a moștenitorului de tron. Din Viena primim știrea, că la toamnă șeful cancelariei militare a A. Sale moștenitorului de tron Francisc Ferdinand v.-colonelul Brosch se va depărta dela acest oficiu. Motivul acestei depărțări, se vorbește, este, că el va fi avansat la gradul de colonel și va fi împărțit la serviciul activ al trupelor. Urmașul său va fi vice-colonelul Bardolf.

*

Regele Petru al Serbiei la Budapesta. Din Viena ni-se anunță, că pe la 10 sau 15 Mai regele Petru al Serbiei va vizita pe M. Sa împăratul Francisc Iosif la Budapesta, iar la 22 Maiu va trebui să fie la Paris și de aci la Berlin. În timpul petrecerii sale la Budapesta va avea loc un bal de curte și va asista și la o mare revistă militară pe câmpul Vérmező.

Avertismentul adresat Muntenegrului. Tulburările din Albania dau mult de lucru guvernului otoman. Mai mult însă a supărat pe acest guvern faptul, că pe față erau sprijiniți insurgenții de către vecinii lor, de Muntenegreni. Ei primiau dela aceștia nu numai scut și ajutoare în cele de traiu, dar cetele lor erau conduse de oficeri din armata Muntenegrului. Poarta a făcut atent guvernul din Muntenegru și a cerut ca să

se ia din parte-i măsuri, ca acești ofițeri să fie revocați și pedepsiți după cuviință. Guvernul din Muntenegru în răspunsul său însuș dă să se înțeleagă, că de fapt răscoala a fost ajutată de către supușii muntenegreni. S'a scuzat însă cu aceea, că nu este în situație a face ordine la graniță câtă vreme Turcia nu va năbuși răscoala.

Natural, lucrul s'a continuat și mai departe ca și până aici, căci ura de veacuri a Muntenegrenilor a fost un stimulent puternic, ca cetele lor să se înroleze sub steagurile insurgenților.

Treaba a ajuns prin urmare la marile puteri europene, cărora li s'a adresat Turcia cu plângerea, că regatul Muntenegrului calcă pe față legile neutralității. Rusia și Austro-Ungaria au și trimis un avertisment către guvernul din Muntenegru, în cari îl provoacă să se abțină de la orice amestec în conflictul dintre Albanezi și guvernul turc, să ia măsuri, ca ofițerii, cari nu se vor întoarce la provocarea guvernului, să fie declarați de dezertori.

Afacerea e gingașe din cale afară, căci e mai mult ca sigur, că Muntenegru nu va fi în stare să facă în destul cererei acestor puteri. Poporul albanez e din cale afară dușmănește dispus față de Turcia și lupta lor de independență e de veacuri. Ei pretind multe privilegii în cadrele statului, cari merg așa de departe, încât sunt aproape imposibil de îndeplinit. Dar lupta lor este îndârjită și sunt sprijiniți pe ascuns și pe față de Muntenegrini, cu cari se unesc în ce privește ura față de Turci.

Este prin urmare întrebare, că avea-va avertismentul acesta succesul dorit sau ba. Rusia nu e de fel în situație să știe, că în Balcani e fierbere. Tonul avertismentului a fost prietenesc din partea Rusiei și țintește ca Muntenegru să nu arate nici măcar aparența, că ar sprijini acțiunea insurgenților.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Din Budapesta

Polonyi și presa — Apponyi și premiul Nobel — Apponyi profesor — „Wiener Philharmoniker“ în Pesta — „Musica“ publicului mare din Pesta — „Premeneală“ la Jägerhorn

Poziția lui Polonyi nu numai că nu s'a clătina, dar s'a întărit, scrie cu satisfacție o foaie clericală, vorbind despre conflictul dintre Polonyi și reprezentanții orașului, așa numiții „democrați Vázsoniești“, provocat de Polonyi prin vorbirea lui din cameră.

Partea cealaltă a presei maghiare jubilează însă cu triumf „dezastrul“, ce l'a suferit Polonyi din partea „democraților“ din centrul orașului, cuibul lui Polonyi, cari i-au votat neîncredere chiar fostului șef.

Și ce „edificătoare“ e lupta aceasta de „principii“: Polonyi, „democratul“ de odinioară atinge coarde antisemitice, să-și câștige cumva reputația de odinioară, iar aderenții lui cei mai „sinceri“ loviți în „principiile“ lor, îi dau vot de blam „șefului“. Iar „consecvența“, „sinceritatea“, „crezurile politice“ ale presei ungare iată-le:

„Bud. Hirlap“ etc... ca reprezentante directe ale politicii unui Tisza, Apponyi, cari numai „democrați“ și liber-cugetători nu sunt îl timbrează pe Polonyi de „naufragiat“ etc., pe Polonyi, care în vorbirea lui n'a făcut altceva decât a desvâlit „munca de sobol a liberi cugetătorilor, conspiratori secreți în contra acelei idei de stat“, pentru care altădată acea presă pledează cu atâta „convingere“ și înverșunare împotriva noastră, cari conspirăm etc. (vedeți rubrica permanentă din „Pesti Hirlap“: „Primejdia valahă“).

Înțelegem... Filipicele în contra noastră, cari „conspirăm“ le scrie presa „simbriașă“, ce trage diurne grase pentru aceste „lupte principiare“, iar

Mijlocește bani

**pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::**

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

acum... cochetăriile indirecte cu liber cugetătorii, cari iarăși „conspiră” le face presa, ce tresare involuntar sub impulsul sentimentului jignit de rassă, — presa jidană.

„Diapasonul” lui Apponyi se agită de emoție... Sirena duioasă, ce a delectat lumea cu voce de primadonă văpsită, așteaptă răsplata muncii lui de „pacificator”: „premiul Nobel”. Iar presa ungurească, în frunte cu arhișovina „Bud. Hirl.” jubilează în tactul melodiilor cântate de această sirenă și... se revoltă împotriva Valahilor, cari ar pregăti un nou complot „idee de stat”. Șireată presă! Dacă acum Apponyi n'ar fi acceptat pentru acest premiu (sperăm, că nu!), presa maghiară va slobozi zăgazurile murdărilor împotriva noastră, că, vezi, Apponyi ar fi fost premiat, dar — și aici citez din „Pesti Hirlap” — au intervenit iarăși intrigele și comploturile agitatorilor, a Scotus Viatorilor, a Popoviciilor... Și presa pregătește încă de acum aceste scuze.

Decând cu „pacificarea”, Apponyi a crescut înaintea opiniei publice maghiare. Ușile îi sunt deschise pretutindenea... și ușile Universității. Apponyi profesor! De acum îl așteaptă partea a II-a a misiunii sale pe pământul unguresc: „creșterea civilor universitari în spiritul „idee de stat” — adică a dreptului public”.

Noi Românii, cari în mod fatal ne-am născut cu doi ani mai târziu, vom avea să ispășim momentul, când ne-am hotărât, să facem știință juridică la universitatea din Pesta: vom ajunge pe mâna „pacificatorului”.

Se vorbește însă, că savantul conte nu va pretinde dela rigorosantii români altceva, decât „lex Apponiana”, nașterea, viața și aplicarea ei. Deci, colegi români, cari vă gândiți la cariera juridică, nu vă mai gândiți la cariera juridică, nu vă mai chinuiți cu probleme de știință juridică; studiați legea Apponyană în efectele ei, în aplicarea ei și vă suride atunci succesul rigoroselor de aici.

Viena, Viena „barbară”, „absolutistică”, Viena cu pajura ei, ce mănă pe fiecare zi câteva duzine de unguri, Viena, pe care „o dă gata” în fiecare zi presa maghiară, le-a procurat acestor Pestani în două seri, clipele cele mai frumoase de emoție sufletească. Anume „Wiener Philharmoniker” a concertat în două seri în Pesta.

Orchestra cu renume universal, constatătoare din 120 membri, a fost condusă de Karl Muck, dirigentul orchestrei dela opera imperială din Berlin.

Programul, compus din piesele muzicale cele mai clasice, ca „Eroica” lui Beethoven, Strauss: „Don Juan”, Wagner: uvertura din opera „Cântăreții dela Nürnberg”, o simfonie de Haydn a fost executat cu o interpretare artistică desăvârșită și o precisiune, pe care o au numai muzicanții, cărora tactul li-e în sânge, muzicanții crescuți într'un oraș ca Viena, cu tradiții muzicale de secole, cu generații de artiști, cu disciplina de orchestră înăscută.

Când vom avea și noi Românii oaspeți așa distinși!

Din Sălaj

(Note generale)

Dintre comitatele cu populație românească, comitatul Sălaj ocupă un loc vrednic de remarcat sub orice raport. Dintre cei 229,502 de locuitori, numărul Românilor se poate cifra cu aproape 70% deci la peste 160.000. Dacă totuși cu raportul numeric nu e în proporție validitatea noastră politică, pe lângă multele neajunsuri generale și pe lângă estinderea prea puțin sistematică a unei organizații improvizate, cauza principală totuși nu zace atât în lipsa tendințelor și încercărilor serioase de organizare, nici în bunăvoința acestui popor, de a-și asculta și urma frunții săi, ci mai mult în greutățile începutului

și cu deosebire întru arondarea ticăloasă a cercurilor electorale și în nefastul sistem de guvernare, care zădărnindu-ne dreptul de liberă înțunire, devine anevoioasă, defectuoasă, lipsită de intensitate orice pornire de a noastră pentru a ne organiza.

Cu toate acestea, cu deosebire în cercul Șimleului-Silvaniei, unde prin concentrarea mai multor instituțiuni culturale românești, găsim și o inteligență mai compactă, — o influență binefăcătoare fără exagerare se poate constata; dovadă cele 2 alegeri dietale, dovadă alegerile congregaționale din urmă, la cari prilejuri poporul Sălăjan din acest cerc, ca și o stâncă a stat neclintit în fața tuturor presiunilor și a ispitelor dușmănoase, votând cu însuflețire și în număr compact pentru candidații partidului nostru național.

Despărțimintele Asociațiunii și ale Societății teatrale își au și ele influența binefăcătoare. Deși cam anevoios, dar mereu crește numărul celor dornici de a se lumina și cu deosebire la generația tânără se observă tendința de a procura și a ceti gazete și cărți românești și avem nădejdea, că o muncă sistematică pornită în această direcție, își va aduce în curând roadele sale binecuvântate.

Avem mult de dorit încă, dar nici pe terenul economic financiar nu suntem cei din urmă; dorul de-a câștiga pământ însă adeseori e zădărnicit din simpla cauză, că nu prea este de unde! Toate tendințele serioase deci sunt restrânse la conservarea avutului prin cruzărea și prin lucrarea mai sistematică a pământului, întrebându-se și pe la noi după puțină mijloacele moderne ale economiei.

Pluguri bune, mașine de sămănat și de treierat, sfioase încercări de câte un meseriaș mai harnic de a se instala, sunt semnele, ce ne îndreptățesc a crede într'un apropiat progres și pe acest teren.

Lipsa aproape absolută a însoțirilor economice-comerciale de valorare se simte adânc, prisosul din valoarea produselor adeseori trece în buzunarul Jidanilor geșeftari.

Institutul „Silvania” din Șimleu făcu un bun început întru ajutorarea poporului prin indemnul și sucursul său de a se înființa bănci populare (însoțiri) în mai multe comune din cercul său de vrednică activitate. Cu deosebire filiala din Bucium de mai mulți ani înființată și cea din Crasna (din toamna anului trecut), așezate în două cercuri, ce stau departe de centru, îndeplinesc o misiune economică, scoțând poporul din ghiarele străinilor și indemnându-i la o solidaritate și pe terenul economic.

Durere, despărțarea prea mare, mici intrigi de interese personale, dau prilej unora mai puțin orientați asupra însemnătății unei solidarități economice, de a supune adeseori (cu și fără motiv) clientela română — capitalului și prin acesta influenței străine.

Cel mai însemnat lucru însă, ce în curând devine actual, este faptul hotărât deja din partea celor competenți, că deja în Ianuarie 1912 judecătoria dela Șimleu se dividează și aproape jumătate din comunele ce aparțineau acestui cerc (vre-o 40 la număr) cu 1 Ianuarie se adaugă la noul cerc, ce se înființează, având de sediu comuna ungurească Crasna (20 kilometri dela Șimleu).

Dacă știm, că afară de Crasna (cu vre-o 3—4 mii locuitori, mare parte Maghiari) și afară de vre-o 3—4 comune mărunte, celelalte comune (deci partea covârșitoare) a noului cerc sunt locuite de Români, vom înțelege însemnătatea noului act. Ce e drept, cercul de azi al Șimleului, cu un diametru de 40—60 până la 70 kilometri avea și mai are neajunsul, că din diferite părți, poporul trebuia să vie la judecătoria din depărțări enorme de 30—35 kilometri, pe vreme rea și drumuri rele; iar făcându-se la Crasna un cerc nou de judecătoria, acest neajuns în parte va fi delăturat: totuși nu acesta fu motivul principal, ce conduse politica înaltă a justiției spre noua schimbare!

Ci iată generositatea lor: Văzând cei dela putere razele de lumină (fie ele ori cât de modeste, dar totuși invidiate) ce se răspândiau din Șimleu asupra populației române, observând la cele două alegeri din urmă interesul viu al poporului și încrederea lui în conducătorii săi, spre spargerea acestei solidarități nou-născute și a nădejdei noastre sfioase, nimic nu putea servi mai bine, decât divizarea și astfel subtragerea unei părți însemnate din popor dela acest focal al nostru, ca astfel în acele părți, unde afară de bunăvoința, adeseori lipsită de orientări și de o perspectivă mai înaltă a câtorva preoți și învățători cinstiți și umili, nu este nici un îndemn mai eficace, nici o pornire mai sistematică de a aduna și închea rândurile respirate ale bietului popor, să rămâie — turme pe mâna tuturor trașimpinșilor străini!

Ce însemnătate economică are cercul nou, ne poate servi de barometru sigur faptul, că abia se svoni înființarea lui la Crasna, Ungurii cu aliații lor Evrei, la Crasna, (deși aveau deja două institute) în zilele trecute au și depus temelia unui nou institut financiar cu un capital de 500 000 coroane, — că capitaliștii lor grăbiră a cumpăra tot teritoriul pentru loc de căși în Crasna, — iar civișii urcară prețurile intravilanelor la dublu, chiria tot așa. Primele foloase sunt evidente, precum și aceea, pe a cui seamă sunt ele. Iar în jurul Crasnei? Depinde dela noi, — să nu fim învinși!

Deoarece lupta între popoare azi nu se dă pe principii de drept, ci mai ales pe principiile puterii, și deoarece lupta e încinsă și n'o putem încunajura, numai terenul economic — financiar ne poate servi de bază în această luptă. Organizația sănătoasă, făcută din bună vreme, e singura cheazăie a existenței noastre.

Dacă luăm în considerare depărțarea de 20—30 kilometri (tren nu este) a comunelor acestora de centrala „Silvaniei” din Șimleu, și ca urmare greutatea controlului, a votării de împrumuturi, a comunicației și dacă socotim, că din 1 Ianuarie toate trebuințele iurisdicționale acelor 40 comune românești sunt îndreptate spre Crasna, filiala „Silvaniei” din Crasna, deși acopere multe neajunsuri, deși își îndeplinește cu cinste rolul de pioner al centrului, totuși așa, cum azi se prezintă ne pare prea umilă cetățue în fața tunurilor, ce vor izbi în poporul nostru din toate părțile!

Văzând cetățile străine din Crasna: pretura, judecătoria ceruală, azi-mâne oficiul de dare și notariat public, jandarmeria etc., dar mai cu seamă capitalurile enorme de bani și de teritoriu, furia cu care toți jidănașii de avocați și armeano-maghiari să năpustesc asupra noului cerc: trebuie să avem și noi armele noastre corespunzătoare! Unul sau doi funcționari dirigenți de-ai filialei pot plasa oareșicare sumă de-a institutului! Aici însă avem lipsă arzătoare de-o cetate independentă, cu un aparat complet și puternic; avem lipsă de oameni cu perspectivă înaltă, cari acolo în fața locului să conducă acel războiu inevitabil, dând indemnuri, sprijin; apărând interesele sfinte ale existenței noastre individuale, economice și financiare.

Nicăiri nu e mai mare lipsă de un factor organizator, decât la Crasna: interesul vital al celor zeci de mii de Români pretinde crearea unei sentinele independente și puternice.

Iar acei dintre Români, cari vor intra în Crasna, au de datorie a păzi nu numai micile lor trebșori, ci prin înființarea despărțimintelor culturale, prin ralierea economică după un sistem bine chibzuit, prin propagarea solidarității pe terenul social și economic, să fie apostolii acestui finit expus descompunerii.

Cei chemați le vor ști acestea mai bine decât mine; dacă totuși le-am amintit, socot, că îndeplinesc o datorie și de Român și de Sălăjan!

Șimleul-Silvaniei, Aprilie 1911.

Correspondent.

Mare magazin de haine a lui
Moskovitz Zsigmond
Furnizorul inteligenței române. ARAD, (Palatul Teatrului) oraș.

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haine gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi specialele sale soiuri de paltoane și peptare pentru preoți.

Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

N-rul telefonului pentru comitat și oraș 534.

Din comitatul Murăș-Turda

Ieri în 13 Martie s'a ținut în Reghin adunarea cercuală extraordinară a despărțământului Asociațiunii, ca să se aleagă directorul, care lipsea — cum s'a scris odată și în acest ziar.

Interesul n'a fost așa de mare și cu toate aceste la ora pusă era în localitățile băncii „Mureșiana“ un număr mai mare de membri ca la destule adunări cercuale ordinare.

Toți doriau o *activitate*, căci acest despărțământ până aci a strălucit în nelucrare.

Abia unele licăriri de lumină de s'au ivit și pe neașteptate s'au și ascuns, ca să se arate numai în despărțământul Teaca, dismembrat an din al Reghinului.

Director a fost ales acum avocatul dr. Ioan Harșia din Reghin, fost vice-prezident, iar în locu-i membru în comitet agilul medic din Toplița dr. Tit Liviu Tilea.

Batăr de ar fi în stare acești doi, în forma cum sunt angajați acum, a porni o adevărată viață culturală pe teritoriul despărțământului, căci vai, expuse și părăsite sunt satele ce-i aparțin!

Să nu facă însă comitetul și în faza de acum, ca înainte, că adunarea din Septembrie a trecut, — par'că chiar alesul director, atunci vice-prezident — propunea să se țină ședințe la lună, în urmă s'a primit trilateral, însă de ținut din Septembrie până în 30 Martie 1911 nu s'a ținut *nici una*, ba și acum numai după ce premerse o provocare a comitetului central din Sibiu!...

Comitetul să nu uite a aduna de pe unde-i schioptictonul despărțământului și să-i pună în lucrare, asemenea să *aplice hotărîrea bună* luată mai acești ani de a împărți gratuit cărțile bune între poporul unde-și ține adunarea cercuală anuală. Silească-se a strânge într'un mănunchiu pe cei cari pot ajuta scopului mare ori cu mintea, ori cu materia, ori cu propaganda de făcut în cercuri tot mai largi.

Slujbele sunt gratuite, dar e vremea să se mai vadă și idealismul oamenilor, cari altfel își au traiul tihnit!...

În urmă vor fi cu vreme și cu scop a-și avea un cap și clubul comitatenz român, căci alesul e retras!

Ori nu? Suntem informați, că însuși a declarat-o asta.

S'auzim de bine!

Cor.

ECONOMICE

Referințele economice ale poporului român până la înactivarea „Albinei“

de dr. Pompiliu Cioban

— Urmare —

Chiar și când erau vădite deja ruinele uzurei în șirele țăranilor agricultori și în societatea proprietarilor maghiari, descendenți ai nobilimii vechi, parlamentul în loc de a crea legi aspre, pentru apărarea celor mai vitale interese ale țării și pentru stărpirea uzurarilor, se îndeletnici mai ales cu alcătuirii de legi comerciale, pentru a întări și a asigura și mai mult interesele comercianților veniți cu straița n *bătă* de peste hotarele vecine, pentru ca la adăpostul acestor legi să le fie și mai bine asigurate condițiunile de îmbogățire de pe spatele bietului țăran.

Și fiindcă institutele de credit și economii — care formează în viața economică a unui popor arteriile, prin care se strecură și se decentralizează capitalul în serviciul intereselor economice — lipseau aproape cu totul, terenul pentru răspândirea uzurei a fost mai priincios, ca ori unde.

Rând pe rând se licitau proprietățile mari și mici de pământ, fără ca factorii competenții să-și fi părăsit indiferentismul lor și să fi apucat pe calea mântuirii.

Astfel ajungem a vedea deja de pe acum, cum pe lângă ruina materială a poporului, se stăbește din zi în zi mai mult încrederea lui în forțele morale a statului ungar, și cum se stinge credința speranțelor unui viitor mai bun, care încolțise în inima popoarelor după eluptarea egalității și libertății personale.

Uzura a fost primul rău în țara aceasta, care a asmuțat clasele muncitoare împotriva ordinii de stat și contra întocmirii lui sociale. Ce, și cum s'a lucrat pentru delăturarea acestui rău vom vedea din cele următoare.

Primul pas pentru acest scop se credea, că se face din partea acestei societăți maghiare prin înființarea caselor de păstrare și împrumuturi. Astfel vedem, că după înactivarea casei de păstrare întemeiată în capitală la stăruința lui Andreiu Fay sub firma „*Pesti hazai első takarékpénztár*“ la anul 1840 se înființează astfel de așezăminte în Arad (1840), Sibiu (1841), Timișoara (1846) etc. care toate se numesc la început și „*Reuniuni de binefacere*“.

Era și necesar, ca aceste Reuniuni, precum și unele filiale a caselor de păstrare formate de capitaliștii nemți și austriaci să-și împrumute acest titlu, căci altminterlea cu greu numai s'ar fi putut face vre-o distincție dintre uzurarii de rând și unele casse de păstrare, înființate în preponderanță mare cu capital străin, din partea comercianților ovrei.

Doară singura „*Kronstädter allgem. Sparkassa*“ și „*Pesti hazai első Takarékpénztár*“ urmează de a procura mijloace bănești într'un mod solid și pe lângă condițiuni moderate, precum și de a stărni în clasele poporului muncitor spiritul de economizare.

Cele mai multe așezăminte financiare de calibrul acesta, funcționau în astfel de lucruri și condițiuni, încât spre norocul nostru poate, noi Români nici de știrea lor nu putem auzi, de cum să le fi putut avea vre-un folos.

Noi n'aveam încă oameni, cari ar fi priceput însemnătatea asocierilor de capitale și ar fi putut urmări un adevărat scop de binefacere pentru poporul român cu înființarea Reuniunilor de credit după sistemul celor nemțești.

Înființarea caselor de păstrare și de împrumuturi s'a făcut mai ales cu două scopuri: a conține și a fructifica în prima linie capitaluri, ce zăceau neîntrebuințate în casetele și lădițele unora și a trezi în public spiritul de economizare, iar de altă parte a împiedeca prin împrumuturi solide uzura și a promova înființarea diferitelor întreprinderi industriale și comerciale.

Desvoltarea și înmulțirea institutelor de credit și economii cu tendințe de a urmări și înlesni realizarea acestui scop este împiedecată și zădărnicită de mișcarea revoluționară din 1848/49.

Îndeosebi după ce principele *Windischgrätz* scoate din circulație bancnotele și monetele maghiare, depunerile încetează și încrederea publicului se clatină, astfel că abdicarea depunerilor se făcea într'o proporție atât de mare, încât casele de păstrare ajunseră fără capital.

„Moratoriul“ proclamat în art. IX al legii 1848 pentru desființarea obligamentelor urbariale, stabilind așa zicând primele condițiuni pentru

crearea unui credit hipotecar, formează o eră nouă pe terenul economic-financiar.

Despre (ameliorarea) îmbunătățirea sorții țăranimii însă precum și a proprietarilor mici, nici de astă-dată încă nu putea fi vorba, deoarece ce toate nizuințele într'acolo se concentră, ca să se stabilească în țară un credit hipotecar pentru susținerea moșiilor marilor proprietari „Maghiari“, cari alunecaseră mai tare pe povârnișul îndatoritorilor.

În decursul anilor 1840—1850 creditul hipotecar era înlocuit prin uzul de a da debitorul imobilele sale în posesiunea creditorului până la termenul de expirare și amortizare a capitalului împrumutat, care timp de regulă dura și câte 30 de ani.

Această formală zalogire a posesiunilor să practicea altcum și în cazuri de datorii împrumutate și desdaunări cu acea deosebire numai, că predarea proprietăților în posesiunea creditorului respective a dăunașului se făcea într'un mod oficios și pe cale judecătorească.

Amaneturile de natura aceasta au înmulțit apoi și mai mult procesele civile, și-au creat o stare de lucruri lipsită de orice baze solide pe lângă cari s'ar fi putut institui un credit real corespunzător. Prin anii 1820—1830 mai exista o formă de împrumutare, aceea a: „*împrumuturilor emisionale*“ care samănă întru câtva cu creditul hipotecar de azi.

Aceste împrumuturi rezervate exclusiv numai moșiilor mai mari a familiilor aristocratice și nu erau altceva, decât o simplă afacere de bancă. Se făcea adevărat o obligație de pe întreaga sumă împrumutată și se depunea în depozit la vre-o casă de schimb, sau bancă mai mare, care apoi pune în circulație un număr mai mare de obligații secundare, emise în forma scrisurilor fonciare de azi, le crea un curs convenabil și le asigura camătă anuală și amortizarea lor prin trageri la sorți.

Orice progres însă cu privire la creditul hipotecar numai după înființarea cărților fonduare se poate constata.

Primul pas spre acest scop s'a făcut atunci, când art. 170 al legii din 1723 a ordonat, că pe viitor toate datoriile și obligămintele contractuale să fie întabulate acolo, unde există posesiunea hipotecară, iar dreptul de proprietate să fie pe deplin respectat.

Pe baza acestei legi s'au înființat oarecari cărți de întabulare în cadrele oficiilor comitatense, compunându-se astfel protocoalele particulare a comunelor despre proprietățile singuratitelor familii, și făcându-se complexul teritoriului rămas în posesiunea comunităților bisericești și politice.

Iosif II. având în vedere interesele proprietarilor de pământ, edă în 1785 ordinul de sub Nr. 15246 prin care se decretă înființarea cărților fonduare pe întreg teritoriul Ungariei.*)

Acest ordin însă se zădărnici de opoziția nobilimii maghiare, pe motivul, că este de prisos a mai înființa această instituțiune, cât timp se întabulează și de altfel la comitat toate obligațiile, contractele, ba chiar și legatele.

*) Înainte de acest ordin numai pe teritoriul orașelor privilegiate și pe cel locuit de Sași erau introduse cărțile numite.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânăt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pânuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

Litere — Arte — Științe

Cântec

Holde, dich nenn 'ich
Blume des glaubens.
Lenau.

*Ghiocel, ce-mi ieși pe coastă
Cu plâpânde foi!
Gerul, vântul te adastă —
Ce-ai venit la noi?*

*Pete albe de zăpadă
Stau în preajma ta,
Iară mâine va să cadă
Iarnă și mai grea...*

*Las' să vină vântul, gerul,
Bată cât de mult!
Mi-a trimis o rază cerul —
Eu de cer ascult...*

*Soarele din slăvi mă cheamă,
Soarele divin...
Rupe-a norilor maramă
Să-l privesc deplin...*

*Zici, că mâine-i nor? Ce-mi pasă
Mâine ce-o mai fi?
Astă-zi lumea e frumoasă —
Azi voiu înflori...*

*— Ghiocel, ce mult te-asemeni
Sufletului meu!
Ne-a făcut pe semne gemeni
Unul Dumnezeu.*

*N'a murit de tot durerea
Dragostei de ieri,
Și mă cere mângâierea
Unei noi dureri...*

*Ghiocel, lumine,
Haide la un gând —
Chiar de ne-om trezi, măi frate,
Mâine 'n zori plângând!*

P. Cernea.

Cel dintău protest literar la noi, scris în numele țaranilor împilați

Cuvântul unui țaran cătră boeri

— (Veacul al XVIII-lea) —

— Urmare —

De multe ori pribegi, de multeori închiși, dar totdeauna biruitori, cinstiți și laudați, se întorceau voios în mijlocul norodului, care le da blagoslovenie și se ruga lui Dumnezeu pentru dânșii, părinții și apărătorii pământului numindu-i. Aceia, zic, erau vrednici să se numiască boeri. Intranșii, noi, săracii găsim apărarea și odihna noastră și zid nesfârmat în potruva tuturor nevoilor. Că nici punga, nici cinstea, nici viața lor cruța pentru folosul pământului, destulă cinste și slavă le socotea, că le rămâne, când putea să-și apere țara lor. Dar nu știu acum cum s'au prefăcut lucrurile, nu știu obiceiurile cum s'au stricat, că nici unele, care la bătrâni d-voastre era, nu sunt: în locurile lor ședeți; dar acelea care le făceau ei, nu le faceți. Ale lor nume purtați; dar alte căi ați luat. Când îmi aduc aminte de acei boeri, cu ce prostie trăiau, cu ce cumpăt, cu câtă luare aminte, fără multe slugi, pe uliți printre norod umblau și erau arătați și cunoscuți nu din podoabele hainelor, ci din strălucirea faptelor lor celor vrednice. Cu ce unire ei între ei pentru folosul țării trăiau, și când vă văd pe d-voastre, mi-se rănește inima și am o jale atât de mare, cât nu-mi pot ținea lacrimile. O, vremi scumpe, o, obiceiuri neprețuite! unde sunteți? de-ar veni unul din bătrâni aceia boeri, și să vază podoabele voastre, casele și mesele, cred, că deodată ar socoti, că sunteți cei mai fericiți. Iar când ar căuta mai deaproape să vază aceea

a voastră slăbiciune, și cum niște venetici vă supun, și cu câtă ocară vă lingușiți și vă cuceriți pe lângă dânșii, ca să agonisiți un nume deșert, și cum vă stăpânesc, și noi săracii cum ne pedepsim, știu bine, că suspinând ar zice: bine era murind noi și seminția noastră, să nu fi rămas, decât în atâta nevrednicie să petreacă: ei să se veselească într'o ocarită robie, și săracii să plângă și să se năcăjească; nime să nu-i apere, nimic pentru dânșii să nu gândească.

Ca să zicem adevărul, d-voastră nu puteați să faceți lucrurile ce le făceau bătrâni voștri, că ați zidit case mari, aveți număr mare de slugi moi, iar nu harnici, umblați îmbrăcați împodobii, ca niște muieri, sunteți fără de bune obiceiuri, în leftite primblați, până încât și a merge călare nu știți. Vorba voastră nu e altă, fără numai ce-ți mănca mai bun și ce-ți bea. A cinstei poftă nici se află în inimile voastre, nici o știți ce este. Pofțiți să suferiți ori-ce, numai din casele voastre să nu ieșiți. Ați pierdut și voroava. Unde sunt acelea ale bătrânilor voștri cuvinte de care veneticii aceștia se sfiau? Unde-i acea îndrăzneală, unde acele sfaturi chibzuite? la voi nu sunt, că nici a le avea ați vrut, sau v'ați silit. Priviți nevoile cum ne sfarmă, cum ne înghit de vii. Auziți glasurile noastre, plânsurile văduvelor, a nemernicilor suspinuri; nimic nu vă deșteaptă. Dormiți neînțorși în sinul lenei și a trândăviei. Atâta numai sunteți deșteptați, ca să vă ascuțiți dinții unuia împotriva altora. Pisma și zavistia dintre voi nu lipsesc, și pentru că voi vă sfădiți noi ne prăpădim. Căci ce nu pășim ticăloșii? Ce am avut am dat tot: acei zlotăși cumplii vin de ne leagă muierile și copiii, și pe noi în tot chipul ne ocarăsc, ne sudue, și ne ustură cu băta, cât ne-am săturat de viață. Oh! săracii de noi ce să facem! până am avut am dat; acum am sfârșit, dar nu ne cred! ne bat ca să dăm ce nu avem, și de unde? la voi venim, nu ne ascultați; acasă de aceste cazne nu putem trăi. Suntem învăluiți în atâtea năcazuri, cât am pierdut toată nădejdea. Acestea sunt nevoile care le suferim din pricina voastră, că de ar fi alții mai vrednici n'am suferi atâta; ar fi care ar căuta și de rândul nostru. Iar voi nu numai, că nu ne căutați, ci încă în tot felul ne ocarăți, și socotindu-ne în rândul dobitoacelor, ziceți: mojicii n'au minte, nu le trebuie nimica; ce au se cade să li-se ia.

Nu știți că cu aceasta faceți două greșeli: întâi că voi nu sunteți din alt lut zidit; al doilea că fiind oameni și noi trebuie să avem cele trebuincioase.

La voi toate prisosesc și nu vă mulțumiți; ci și la lipsa noastră vă lăcomiți. În loc de boerii ce erau odată apărătorii, acum sunt jefuitorii noștri. În toate dreptatea ați pierdut; încă de este D-zeul dreptății sprijinitor, nu vă aduceți aminte. Unde să se auză vre-odată milă în pământul acesta? ce era mai ocarit decât mizda(?) că adevărat cine o primește este lepădătura oamenilor (sic); iar acumă pentru că să-și afle cineva dreptatea trebuie să plătească. De ar străluci ca soarele adevărul, fără de dare se întunecă. O săracii de noi, și judecata care este alui D-zeu nu o vedeți. Oare mai putem noi ceva nădăjdui dela voi, când pre însuși rândurile voastre, lăcomia și zavistia voastră nu le cruța? Cum îți putea nouă să ne faceți bine, când fraților voștri faceți rău? Cum poate gândul binelui să se lipească de voi, când sunteți cuprinși de minciună, și vă vedeți cu atâta pismă porniți înșivă unul asupra altuia? Despre această parte cine v'ar asculta, v'ar vedea cei mai harnici și neadormiți; iar de cealaltă parte cei mai trândavi și fără vrednicie, gonind lucruri mici și muieresti, și întinzându-vă să prindeți vântul, carele nici odată nu se prinde, nici stă în legături. Și peste toate păcatele noastre! va îmbătat mândria, nu vedeți pe nime, nici cunoașteți.

(Va urma)

V. Giu.

Gronica feminină.

Crescătoarea

Fiecare zi ce se revarsă, fiecare ceas ce trece, ne aduce o nouă izbândă a creierului omenesc. Idealuri, gândiri, teorii, ce păreau vise, aiurări, se traduc în practică, devin fapte văzute. Și pe ruinele credințelor prăbușite se ridică altele — noi, mai practice, mai zămbitoare fericii obștești: *solla* propășirii, a cărei legi schimbă totul, oameni, relațiile dintre ei, morala societății, împrejurări economice.

Așa telegraful fără fir, ne-a pus în legătură cu mările, a apropiat continent-le, aeroplanelle distrug frontierele, premiul Nobel îndeamnă la zguduirea instituțiilor militare, unde se învață arta de a omori, conferințele dela Haga largesc zările păcii universale. Datorită hotărârilor luate acolo, orice victorie de pace câștigată asupra puterii brutale slujește drepturile omului.

Nici nu se mai face așa de ușor nimenea criminalul vinovat, de a provoca măcelăria crâncenă, numită războiu.

Chiar și paraziții regali se trimet azi la plimbare fără vărsare de sânge, de cătră popoarele devenite conștiente de valoarea lor proprie, de destoinicia lor de a se guverna singuri și de pătrunderea că-i mai înțelept, mai drept, a se cheltui milioane pentru binele general: cultură, spitale etc... decât pentru luxul și alaiul unui *singur om*.

Cu creșterea culturii, lozinka a ajuns binele și drepturile fiecărui ins și nu totul pentru unul singur, ca în vremile pline de întunec.

Dar dacă dreptatea, frumoasa floare a civilizației n'a ajuns încă la plină dezvoltare, încât nici frățietatea nu-i un simțământ obștesc, nici idealul nu se poate încă izbândi, că *destoinicia*, să fie singurul titlu de a dobândi cele dintăi poziții sociale și nu averea, proptelele și nepotismul, vina s'o căutam în neglijarea sufletului. În mersul crescând al culturii, sufletul nu-i îngrijit în aceeași măsură cu mintea.

Dacă intelectul a străbătut distanțe uimitoare în zările luminoase, sufletul a rămas aproape cu totul în părgănire. Această afirmare n'ar trage nimic în cântarul vorbelor, dacă n'ar fi sprijinită pe dovezi: patimile ce-l frământă pe om și ce se manifestă în crimele de tot felul la ordinea zilei încă pe toate scările sociale, dela palate până la colibe.

În lungul și latul lumii, dreptul pumnului e încă în vigoare. Omul este o personalitate strâmtă, a cărei înveliș de pulbere nu-i pătruns de lumina marinimiei și a dreptății, cu un cuvânt, este un rob al instinctelor sale, grație robiei femeii, care-l crește.

Bărbatul, uitând a duce cu sine femeia, în avântul său, spre sferele luminei, ea, a rămas de o inferioritate morală ca sclavii, cu conștiința adormită, cu preocupări înguste, înăbușitoare de porniri nobile.

În mijlocul schimbărilor largi, culturale, femeia singură e în starea, în care era în vremuri prehistorice. În caracterul ei nu se poate constata nici o evoluție. Idealurile ei nu se întind dincolo de hotarul modelor. Ea nu pricepe năzuințele omenirii spre desăvârșire, nici credințele noi umanitare. Ne având o idee justă nici de viață, nici de menirea ei în lume, nu poate crește copii bine zidiți moralmente — caractere tari, suflete alese, — destoinici de a-și înfrâna pașimile subordonându-le rațiunii.

Dar cântecul de izbândă n'a răsunat, nu s'a îngânat dela cugetători la scriitori, sociologi, legislatori, ca să se înlesnească și femeii drumul spre lumină.

Deși e recunoscut, că educația femeii e prea înapoiată față de cerințele vremii și față de datoriile ce se cer dela ea, deși Herbert Spencer a dat alarma, că se cresc câinii, caii, vitele spre a le îmbunătăți rasa, dar nu se face nimic pentru îmbunătățirea caracterelor, totuși, femeia, crescătoare naturală a omului, e lăsată sistematic în neștiință.

Și doar e așa de firesc lucru, că cel chemat să facă o educație serioasă, trebuie să aibe singur o educație de seamă, căci dacă un chior conduce un orb, nu-i mirare, dacă cad amândoi în prăpastie.

Numai omul conștient de datoriile, ce le are în viață, își poate face o datorie. Împlinirea datoriei de crescătoare, ce constă din formarea caracterului prin cultivarea rațiunii, a simțimentelor și a voinței, favorizând echilibrul tuturor facultăților, presupune cu atât mai mult o ființă aleasă, cu cugetare desrobă, luminoasă.

De unde să dea deci femeia ce n'are, cum să formeze personalității, când ea singură nu-i o personalitate?

Nici un program școlar nu pregătește femeia pentru menirea ei înaltă de crescătoare, nu prevede luminarea femeii asupra datoriilor ei de mamă.

În complexul de legi reformatoare a binelui obștesc din epoca noastră modernă, în această privință nu s'a făcut nici o reformă salutară. Părinții patriei, deputații, sunt toți nepăsători față de interesele culturale ale femeii, deși ele în fond sunt interesele lor proprii.

A trebuit să vie femeia — deputat, — lumina se revarsă din Finlanda, — să-și ridice glasul, cerând reforma educației femeii, ca o nevoie reală a omenirii întregi, dezvelind cu curaj rănile sociale, cari derivă din starea joasă culturală a femeii.

Fiindcă pe legislatori nu-i arde chestia educației fetelor, programele școlare sunt încă ridicol de primitive. Puțină geografie, puțină istorie, aritmetică și — ajunge pentru o viitoare mamă de familie.

Ea își face datoria „în conștiință“, după părerea generală, dacă își îngrijește copilul să nu se loviască, să nu se îmbolnăvească și-l primenește când e murdar.

Cresterea copilului ne constând însă numai din hrănirea și scăldarea lui regulată — cu toate, că și pe aceste îndatoriri mama în general le face mai mult prin instinct atavic, decât în chip conștient — ci și din observarea și dirijarea zilnică a manifestărilor caracterului său, femeia ar trebui împărtășită de o educație deosebită, ca acest instinct să devie o conștiință luminată.

Mama crescătoare să fie bine orientată asupra facultăților mintale și afective ale copilului său, pentru a ști cum se desvoltă aceste facultăți și înrăurirea lor asupra sufletului și a le exploata în chip inteligent, spre binele lui propriu în special și spre binele societății în general.

Ceasul a bătut deci, ca programele școlare să tindă a forma femeii conștiente de menirea lor, suprimând femeia-păpușă, sclava modelor și a instinctelor.

Educația să izbândească maximul de valoare de om, dând aptitudinilor ei, toată desvoltarea de care-i susceptibilă, pentru a deveni un *caracter*, adică închiegarea tuturor însușirilor: un ins concentrat, puternic, conștient de menirea lui în viața națională.

Cu cât ar fi femeia mai bogat înzestrată sufletește, cu atât ar fi mai modestă, mai puțin pretențioasă în urmărirea modelor nebune; căci cu cât știe cineva mai mult cu atât e mai modest.

Dar pentru menirea de mamă, de crescătoare, știința cea mai trebuincioasă femeii, ar fi *pedagogia practică*, (o educație sugestivă și nu teorică, care mai mult obosește decât folosește), ce și-ar putea însuși la grădini de copii, făcând practică *ca educatoare*, spre a cunoaște și pricepe sufletul copilului, pornirile și trebuințele lui.

În Arad se va ridica în curând măreția și impunătoarea școală nouă, povestind generațiilor viitoare de însuflețirea femeilor române din comitatul Aradului, cari au clădit-o.

Această școală, pentru desăvârșirea educației femeii, să-și ia în program numai decât, atașarea unei grădini de copii, unde întocmai ca la o secție de gospodărie, în grupuri și cu

rândul, fetele să primească o pregătire prin practică, pentru menirea lor de mame, să învețe îndatoririle ce au către copii ca crescătoarele lor.

Îngrijirea ce se dă copiilor este nu numai cea mai luminoasă expresie a iubirei de neam, dar e și un drept sfânt al omului să fie bine crescut.

Neli Cornea.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

Membrii partidului național român, cari fac parte din congregațiunea comitatului Arad, sunt rugați a se prezenta la conferința ce se va ține în 18 Aprilie 1911 n. la Arad, hotel „Vas“ orele 8 în seara adunării generale ordinare a congregațiunii.

Dr. Stefan C. Pop,
deputat dietal.

Corul mixt al Asociațiunei aradane va cânta mâine în Dumineca Florilor în Catedrală răspunsurile liturgice. Sunt rugați deci toți membrii corului să se prezinte în sf. biserică punctual la orele 9 jum. a. m.

Noul protopop al Bocșei. Primitiv prin fir telegrafic știrea îmbucurătoare, că văduvitul protopopiat al Bocșei și-a căpătat un destoinic și cărturar conducător în persoana simpaticului și mult apreciatului diacon al Lugoșului: *Mihail Gașpar*. Sinodul protopopesc a stat la culmea chemării sale, când cu totalitatea voturilor (63) au încredințat destinele aceluia protopopiat, entuziastului diacon *Mihail Gașpar*, bărbat înzestrat cu cele mai frumoase aptitudini, sub a cărui ocârmuire avem nădejde să înflorească acest protopopiat.

Felicităm călduros atât sinodul electoral, cât și pe nou alesul protopop.

Trăiască!

Examen la cursul de analfabeți. Ni-se scrie din Uifalău-unguresc: Cursul de analfabeți din anul acesta s'a terminat. Duminecă s'a ținut examenul în localul școlii românești, invitați fiind toți aceia, cari poartă la suflet interesul progresului cultural al neamului românesc. Programul examenului binereșit a fost: Cetitul și scrierea după dictat. Comptul, cele patru operațiuni fundamentale, măsurile metrice, măsurile de fluiditate și greutate.

Iată o localitate binecuvântată, cu conducători harnici. De am avea pretutindenea astfel de bărbați entuziaști, procentele analfabeților de azi ar fi mult mai scăzute.

Din temnița din Arad. Azi la orele 7 a. m. se vor sfinți de către Sf. Sa părintele Tr. Vătan, obiectele dăruite de d-na Marilina Bocu pe seama altarului capelei dela temnița din Arad.

Semnele împăcării. În 13 Aprilie st. n. s'a ținut la tribunalul din Lugoș pertractarea d-lui *N. Mitru*, proprietar și redactor al „*Plugarului Român*“ și „*Baba Satului*“ din Timișoara, pentru articolul umoristic: „*Ungurul, neamțul, românul și țiganul*“; apărut în n-rul 21 din 6 Nov.,

1910 a foi umoristice „*Baba Satului*“, pentru care d. N. Mitru *pe motiv că, acel articol conține politică, a fost pedepsit cu 120 cor., în caz de neplătire 12 zile temniță*. Atât acuzatul cât și procurorul au făcut apel.

Nou avocat român. Primitiv următorul anunț: Vă aduc la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Blaj, casele părintești. Cu stimă: *Dr. C. Ordace*. Felicitări!

La fondul dr. P. Șpan 112 cor. D. Pompiliu Acelenescu, abs. în teologie și învățător în Zlatna, adresându-se prezidentului Reuniunii meseriașilor sibiieni, dlui Vic. Tordășianu, scrie următoarele: „În ziua când se făcea în Sibiu înmormântarea mult iubitului profesor dr. P. Șpan, un grup de foști elevi și stimători ai lui, înduioșați de dolelii zilei, am făcut o colectă în cerc restrâns, drept cunună eternă în amintirea răposatului, cu firma hotărâre de a ț-o trimite d-tale pentru vre-un scop de binefacere, lucru care aflase răsunet în inimile multor cunoscuți ai d-rului P. Șpan. Când a apărut însă apelul d-tale în cauza înființării „fondului dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moși, aplicați la meserii“, numărul aderenților a sporit și ideea a fost sprijinită cu multă căldură. Astfel cu ocaziunea adunării generale a băncii „Zlăgneana“, la îndemnul și la cuvintele calde ale d-lor Petru Popovici, protobresbiter în Abrud și Victor Damian, propr. în Zlatna, cari știu aprecia lucrurile bune și folositoare, spiritele s'au predispus pentru jertfire, și colecta continuată arată gradul de jertfire al marimonioșilor contribuenți“, cari sunt:

„Zlăgneana“, institut de credit și econ. 17 cor. 70 fil., domnii dr. Candin David, avocat Abrud 10 cor.; Vic. Damian și Nicolae Olariu, director, Zlatna, câte 5 cor., Petru Popovici, preot Abrud și Alexandru Băeșan, paroh, Poiana, câte 4 cor., Ioan Fodorean, paroh Galați, Nicolae Giura, Tăuți și Ioan Hărăguș, Meteș, câte 3 coroane.

Hölzel Rudolf, șef de gară, Galați, Iuliu M. Montani, protopop, Zlatna, Nicolae Cristea, par., Valeabulz, Emanue Beșea, par., Zlatna, Ioan Olariu, Meteș, Nicolae Toda, Balșa, Iosif Magda, Feneș, Ludovic Jurca, Trimpoale, parohi, Ioan Halalau, not. Săsciori, Stefan Nicola, paroh, Presaca, Ioan Lucăcel, inv. Balșa, Partenie duca, inv. Zlatna, Mih. Moldovan, Zlatna, Dumitru Magda, inv. Galați, Trifa Ioan, Bucium, Alex. Bogdan, Gligor Porcariu, Valeadosului, Petru Presăcan, Zlatna și Pompiliu Acelenescu, învățători, Zlatna, câte 2 coroane.

Dionisie Costea, par., Stefan Păsculeț, casar, Zlatna, Petru Pătrînginar, subprim., Ioan Cristea, croitor, din Zlatna, Candin Cazan, Ardeu, Nicolae Romoșan, Feneș, Nicolae Dușa, Galați, Alexie Câmpian, Pătrîngeni, George Gordeș, Feneș, Ioan Dușa, Galați, Stef. Corpade al Anii, Zlatna, Dumitru Moguț, Zlatna, Emanuil Comanescu, inv., Mihail, Nicolae Muntean, capelan, Cricău, Coriolan Meteș, inv. Bucerdea, Ioan Bungeardean, Zlatna, Claudiu Comanescu, cont., Zlatna, Traian Tomuș, teolog abs., câte 1 coroană.

George Paul, pract. Zlatna 50 fileri, T. Dușa, paroh, Pătrîngeni și Stefan Onea, paroh, Almas, câte 40 fileri.
Starea fondului 407 cor. 10 fil.

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ au fost primiți următorii membri ordinari: Ioan Popp (orig. din Sâmbăta inferioară), Nistor Fleșeriu (orig. din Miercurea) sodali lăcătuși; Ioan Voicu (orig. din Cristian, lângă Sibiu), sodal rotar; Alexandru Morariu (orig. din Sân-Iosif, com. Bistrița-Năsăud), sodal cismar; Vasile Petrașcu (orig. din Broșteni), sodal curelar; Nicolae Țarța (orig. din Răușor), Emil Ramba, (orig. din Calbor) cu 2 cl. gimnaziale sodali croitori; George Bembea (orig. din Banpotoc), sodal faur;

ICHIDARE!

ABIA CÂTEVA ZILE!

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

tinichigiu, constructor de apaduct și fabricant de dulapuri pentru ghiată.

ARAD,
PALATUL-MINORIȚILOR.

— Cumpărare ocazională din cauza disolvării prăvăliei. — Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiată. — ARAD, strada Batthyányi Nr. 32. — Telefon 333.

ICHIDARE!

Const. Ioanovici (orig. din Zernești, cu 2 clase gimn.) cul. tipograf, Nicolae Stanciu (orig. din Sibiu, cu 2 cl. gimn.) măestru strugar de fier și Petru Monda (orig. din Alțina), măestru lăcătuș, iar între membri ajutători a reintrat d-nul David Mohan, funcționar la „Albina“.

Din patrie.

Căsătoria clironomului presumpțiv. Contrar verziunilor scornite și răspândite până acum, referitor la căsătoria clironomului presumpțiv Carol Francisc Iosif, — aspirațiile familiei noastre regești, nici odată nu erau îndreptate spre Germania. Palavrele, ce s'au făcut în jurul căsătoriei lui C. Francisc Iosif, toate erau numai simple combinații fără bază și se explică prin faptul, că într'un timp a transpirat dela Curte vestea, că pe Al. Sa clironomul presumpțiv C. Francisc Iosif, voiesc să-l logodească.

Da, e adevărat — zice „Az Est“ — că mai de mult se plănuște o astfel de logodnă, dar mireasa nu e Victoria Lujza a lui Wilhelm, ci principesa Elisabeta, fata fermecătoare a moștenitorului României, Ferdinand, care abia în 11 Oct. împlinise 16 ani.

Îndată ce ajunge anul al 17-lea, adică la toamnă, se va ținea logodna.

Știrea o dăm cu rezerva cuvenită, considerând fantezia combinativă neînfrănată a gazetelor ungurești.

Comerț de carne vie. Conciliația extremă a legilor față de cea mai periculoasă speță de criminali morali, față de codoși, face ca numărul lor să se sporiască zilnic. E doar cea mai rentabilă afacere. Și ce le e acestor oameni fără suflet o pedeapsă de 200 coroane, descoperindu-le pezevenclucul.

De data asta jandarmeria a pus mâna pe o haită de proxeneți, chiar când umblau să tenteze fete din Orăștie și Romos la România. I-au prins cu fapta și totuși acești infami gheșeftari au scăpat cu o pedeapsă de 200 coroane de persoană. Nici măcar cu atâta nu ne putem mângăia, că își schimbă d-nealor țărâmul de acțiune. S'or păzi poate mai bine de ochii destul de miopi ai jandarmilor. Atâta tot.

Omorul dela Hajduböszörmény. Sâmbăta trecută niște ucigași necunoscuți au omorât și jăfuit pe proprietarul Andrei Zolnay. Ajutorul de zidar Andrei Sütő a fasonat, că crima ar fi săvârșit-o servitorul și servitoarea lui Zolnay, în înțelegere, știind că în ziua premergătoare a vândut multă cărămidă și câțiva porci și avea la sine o sumă mare de bani. În urma acestei denunțări poliția a arestat servitorii. Dimineața de ieri însă a adus o nouă surprindere. Muștrat de conștiință, probabil, Sütő s'a anunțat din nou la poliție, unde și-a retras acuza, spunând, că n'are nici o dată pozitivă referitor la complicitatea servitorilor. Cei doi acuzați totuși rămân și pe mai departe în închisoare preventivă, până ce nu se vor descoperi adevărații făptuitori, de ale căror urme se pare că a dat deja jandarmeria.

Impământenirea producerei de sămânță de iarbă în Ungaria. Atragem atențiunea tuturor gospodarilor din țara ungurească, cari intenționează producțiunea de sămânță de iarbă, ca să se adreseze la firma *Mauthner Ödön*, negustor de sămânțe, furnisorul de Curte c. r. Budapest. Firma Mauthner, care pe terenul sporirii venitului economilor adese-ori a fost inițiatore, — cu toată afabilitatea pune la dispoziție un producător vechiu de sămânță de iarbă, care dă îndrumările necesare și sfaturi speciale. Firma o face aceasta fără nici un fel de spese, ba chiar și spesele de călătorie ale specialistului le suportă. Dacă luăm în considerare că exclusiv în Ungaria s'a adus din străinătate, numai sămânță de iarbă în preț de 2½—3 milioane coroane, atunci mișcarea acea-

sta a firmei Mauthner, negreșit o să întâmpine cea mai mare plăcere a gospodarilor.

Căsătorie. Etza Novak, fiica marelui proprietar și negustor de lemne, Petru Novak din Vasuia, se cunună azi cu proto-medical regnicolar și proprietarul băilor dela Gherla dr. Iosif Zakariás, în castelul său din Vasuia, cu asistența unui număr mare de oaspeți, fiind nași controlorul dela căile ferate ungare Geza Hollósy și căpitanul c. r. Aladár Zakariás.

Dela frați

Concertul d-nei Lucia Cosma. Printre concertele din această stagiune, unul din acele de cari ne vom aminti, multă vreme a fost concertul de Mercuri seară al d-nei Lucia Cosma.

Nobila sa voce de soprană, atât de egală, mlădioasă și desmierdătoare, e condusă cu o măiestrie pe care n'o întâlnim decât la marile celebrități ale Apusului. Fineța frazerei și însuflețirea textului fac din d-na Lucia Cosma una din cele mai subtile și mai desăvârșite cântărețe în arta muzicii de concert.

Cine cântă aria *Paminei* din „Flautul fermecat“ și a pajului din „Nunta lui Figaro“ în felul cum le-a cântat d-na Cosma, a pătruns nu numai bucățile, dar însuși sufletul lui Mozart.

Superior a fost redată „La Procession“, de Cesar Frank și „Traum durch die Daemmerung“ de Richard Strauss. Nu mai puțin „Warum“ de Tschaiowsky și „Voci di primavera“ de Johan Strauss, în care coloratura cântăreței s'a ridicat la aceeași înălțime, ca și minunata artă de a zice lied-ul și balada. Fiecare bucată a fost aclamată cu deliciu; cât despre cântecele românești — „Mugur-Mugurel“, Doina, „Bagă Doamne luna 'n nor“, ele au stârnit un entuziasm indiscripțibil și am avut încă odată dovada ce poate face un suflet de româncă și de artistă, ca acela al d-nei Lucia Cosma, din melodiile populare românești.

Principesa Maria era în fruntea elitei bucureștene care a aclamat cu atâta entuziasm pe această minunată privighetoare de peste Munți.

Capriccio.

Petreceri.

Concert și teatru în Chișineu. Tinerimea română din Chișineu și jur, cu concursul unui grup al corului seminarial din Arad, aranjează un *Concert* urmat de piesă teatrală și dans, ce va avea loc în 12/25 Aprilie 1911 (Marți a treia zi de Paști), în sala „Iparosolvasókö“ din loc. — Inceputul precis la orele 8 seara. Prețul de intrare de persoană: Locul I. 2 cor. Locul II. 1:50 cor. Locul III. 1 cor. Suprasolviri în favoarea edificândei școale de fete din Arad, se primesc cu mulțămă la adresa d-lui Aug. Boțioc, cassar la filiala „Victoria“ din Chișineu și se vor cvita pe cale ziaristică. Comitetul aranjator.

Din străinătate.

Enigma sfinxului deslegată. Se anunță din Londra, că savantul profesor al universității din Havard a deslegat enigma sfinxului, ce părea un vecinic mister pentru noi. Deslegarea e aceasta: Capul de bărbat tânăr al sfinxului ce se întinde, atins deja de tempeștile vremilor grele, pornit spre dărăpănare, pe deșertul nesfârșit al Egiptului, împrejmuit de piramide colosale, înfățișează capul regelui Chephres, care trăise n. de Hr. cu 2850 de ani. Restul statuei enorme, reprezentând corpul unui leu, tinde a caracteriza în mod empiric curajul mare al regelui, dovedit în apărarea piramidelor sfinte.

Reisner a făcut descoperirea aceasta cu ocaziunea ultimei expediții conduse de dânsul în Egipt, unde a dat peste statuia lui Mycerinos, fiul lui Chephres. Această senzațională descoperire i-a indicat-o culoarea roșie caracteristică ce a observat-o la urechea statuei Mycerinos, și decorația capului din sec. XX. a. Hr.

Revoluția din Mexico. Chestia revoluției din Mexico a ajuns la discuție și în congresul Statelor-Unite. Democratul Rayner a luat cuvântul declarând, că nu va ajunge la un războiu cu Japonia și Mexico, Statele-Unite au tot dreptul să cerceteze, că oare între Japonia și Mexico s'a făcut sau ba vr'o înțelegere referitor la minele de cărbuni. Cu aceasta nu se vatamă nici neutralitatea internațională dintre state și nici doctrina lui Monroe.

Apărarea lui Stolypin. Vineri a răspuns prim-ministrul Stolypin la interpelația, ce i s'a fost adresat în chestia aplicării §-lui 87. Acest paragraf dă guvernului dreptul să pună în aplicare legi pe calea ordinațiunii, dacă sunt stări extraordinare. Se știe, că în Senat au fost respinse unele proiecte de lege referitoare la guvernamelele din Polonia. Ținta acestor proiecte a fost să asigure locuitorilor Ruși majoritate. Stolypin a ajurnat simplu cele două parlamente și 'n timpul acesta a pus în aplicare aceste proiecte pe calea ordinațiunilor în înțelesul §-lui 87. Prin întreruperea activității celor două corpuri legislative Stolypin a cerat să justifice legalitatea ordinațiunii sale în răspunsul dat Vineri. Lumea a așteptat cu multă nerăbdare acest răspuns, la care a asistat și doi principii din familia domnitoare. Rezultatul a fost, că consiliul n'a primit ca justificată expunerea lui Stolypin și a respins-o cu 99 contra 52 voturi. Deoarece majoritatea nu formează două treimi, chestia nu poate fi adusă spre deliberare la locurile cele mai înalte.

Separațiunea bisericii de stat în Portugalia. Din Lisabona se anunță, că preoțimea catolică portugheză a primit instrucții din partea Vaticanului, ca să se supuie separațiunii bisericii de stat.

Conform instrucțiilor primite din partea cardinalului Mery del Waal, episcopii portughezi au anunțat, că primesc legea separațiunii rezervându-le dreptul de a accepta salariile și penziile din partea statului.

Cu chipul acesta temuta luptă dintre Vatican și guvernul spaniol pare evitată.

Germania și acțiunea franco-spaniolă în Maroc. Știri particulare din Madrid anunță că convorbirile cari au loc de câteva zile între ambasadorul german din Madrid și primul-ministru Canalejas au de scop orientarea Spaniei asupra condițiunilor în cari Germania va aproba plănuita acțiune în Maroc a Spaniei singură sau de acord cu Franța asupra pactului dela Algesiras.

În cercurile diplomatice din Madrid se afirmă că Germania în vederea notei spaniole către Franța a făcut reprezentațiuni pe lângă guvernul spaniol asupra plănuirilor în Maroc.

Ziarul „Herold de Madrid“ informat probabil din cercurile guvernamentale scrie: S'a observat că atitudinea hotărâtă a guvernului spaniol a avut ca urmare reprezentațiuni amicale din partea unei mari puteri care a invitat Spania să nu facă demersuri contra măsurilor Franței și să participe la aceste măsuri.

Procedarea Spaniei nu a influențat modificarea planului francez.

Între Berlin și ambasadorul german din Madrid a avut loc un lung schimb de telegrame în această privință.

Conflictul dintre Turcia și Muntenegru. Știrile din Constantinopol zicând că memoriul adresat de regatul muntenegrean marilor puteri în chestia evenimentelor ce se petrec la granița muntenegreană, s'ar amesteca în chestiunile interne ale Turciei, sunt neîntemeiate. Memoriul Muntenegrului nu conține cererea ca Turcia, spre a readuce liniștea în Albania, să libereze pe albanezi de obligațiunea plății impozitului și a serviciului militar, căci aceste sarcini formează prima datorie a oricărui supus al unui stat modern.

Prin memoriul său adresat puterilor, guvernul muntenegrean se plânge numai de consecin-

tele penibile rezultând pentru țară din starea de lucruri dela granița sa și atrage serioasa atențiune a puterilor asupra pericolului în care se află pacea pe care Muntenegru o dorește cu sinceritate, fiind necesară dezvoltării sale interne.

Cu toate, că Muntenegru voeste pacea și întreținerea de relațiuni amicale cu Turcia, este paralizat în sincerile sale intențiuni prin desordinea dela granița orientală a Muntenegrului și pentru aceia roagă marile puteri, în calitatea lor de protectoare ale păcii și de pionere ale progresului general să intervină lângă Turcia pentru ca ordinea să fie restabilită cât mai de grabă în vecinătatea Muntenegrului.

Cererea unui trădător adresată Țarului. Barionul Ungern Sternberg care a fost condamnat la 4 ani temniță pentru trădare de patrie, a fost transportat ieri la închisoare și îmbrăcat în uniformă de deținut. Condamnatul a înaintat acum 5 luni Țarului o petiție ca să-i reducă pedeapsa, petiția n'a fost rezolvată până acum.

ULTIME ȘTIRI

Noue milioane pentru armată. Die Viena ni-se anunță următoarele: Ministrul de războiu baronul Schönaich anunțase în delegațiuni, că voiește să reformeze artileria de munte și va organiza artileria grea campestă. Organizarea aceasta se va face după modelul german. Mai important este introducerea noilor tunuri moderne de 12 centimetri, dar acestea abea duc până la 6000 metri, deși un tun modern de 12 cm. ar trebui să ducă până la 10000 metri. Deocamdată se vor face încercări cu un astfel de tun. Tevea tunului va fi din oțel, ca să fie mai ușoară. Încercările vor avea loc în timpul cel mai apropiat.

Mătăsăritul în Ungaria. Nici un ram de economie din ultimele trei decenii n'a luat avântul îmbucurător, pe care vedem, că l-a ajuns mătăsăritul. Nebăgat în seamă până la anul 1880, de atunci încoace a realizat progrese însemnate în fiecare an.

Din raportul înaintat de inspectoratul central către ministrul de agricultură, se constată că în 1910 s'au ocupat cu mătăsăritul peste 90 mii de familii din 2800 comune, și că în ultimii 30 de ani s'au produs 32 de milioane gogoși. În restimpul acesta persoanele ocupate cu mătăsăritul au făcut un frumos câștig de peste 90 milioane de coroane, care sumă s'a încasat în aur din străinătatea, unde s'a vândut materialul de mătăsă.

Câștigul mediu al unei persoane care se îndeletnicește cu mătăsăritul a fost în anul trecut 37

coroane 52 fileri, banii aceștia se agonisesc de păturile cele mai sărace ale poporului în timp de 4—5 săptămâni. Țara are 9 țesătorii de mătăsă care lucrează pe an mătăsă în greutate de 130 mii chilograme, în valoare de 5 milioane cor.

Ciocniri de trenuri. Primum știre telefonică despre o ciocnire de motoare în Covăsinț. La orele patru după prânz, motoarele podgoriane venind cu mare viteză din două părți opuse, fără de veste se ciocniră, din nebagărea de seamă a mașiniștilor. Ciocnirea a fost puternică și a produs o panică mare între călători. Părintele din Otlaca Iustin Iancu a suferit leziuni grele.

Luptele din Mexico. Știri din Mexico anunță că mexicanii au reputat o victorie decisivă la Zacapecas contra trupelor guvernului, și au pus stăpânire pe acest oraș făcând 200 de prizonieri.

Distincția regelui Bulgariei. Distincția de curând a regelui Bulgariei din partea Monarhului nostru a fost primită în Bulgaria cu o bucurie unanimă.

Ziarele asigură, că distincția este cu atât mai mare, cu cât a venit dela cel mai venerabil domnitor al Europei.

O nouă dispoziție a Vaticanului. „Abendzeitung“ din Augsburg află, că Papa prepară un nou decret prin care interzice preoților vizitarea localurilor publice și le impune purtarea rasei.

Decretul e gata dar publicarea lui a fost întârziată din cauza greutăților pe cari le-a întâmpinat Vaticanul în ultimul timp în Germania.

Meeting monștru împotriva războiului. Comitetul central al uniunii generale a lucrătorilor din Paris a luat hotărârea de a participa la meetingul monștru ce se va ținea la Berlin în semn de protest împotriva războiului.

Rubrica de șach

3. Atacarea regelui.

a) „Sach“.

În decursul jocului de multe ori ne strângem puterile, pentruca să atacăm regele contrarului, voind să-l scoatem din poziția sa, ca astfel, să nu se întâmple așa numita „rochade“ sau schimbare. Îl facem lucrul acesta convinși fiind, că orice pas cu regele (afară de „rochade“) este de regulă numai pierdere de timp și astfel atacul în contra regelui prin o figură neînsemnată, numai spre folosul nostru poate fi.

A ataca vr'o figură, în cazul de față regele, înseamnă a așeza o figură de a noastră pe un atare pătrat, de unde — la mutătura proximă — ar putea delătura figura respectivă de pe tablă.

Delăturarea regelui însă aduce cu sine și pierderea jocului.

Atacând deci figura cea mai importantă, trebuie să facem atent pe contrar, zicându-i: „sach“.*

La ce regele contrar trebuie apărat, căci altfel jocul e pierdut.

Atară de atacarea asta obicinuită numită și nemijlocită, regele poate fi atecat încă: prin „sach descoperit“ și prin „sach dublu“.

La șachul descoperit mutăm figura astfel, că prin mutarea aceasta regele va fi atecat indirect prin o altă figură.

Modul acesta de a ataca regele, este cu mult mai primejdios. Putem adevărat să atacăm cu calul regina și tot atunci să dăm „sach“ cu turnul și iată regina e pierdută.

„Șachul dublu“ este împreunarea „șachului nemijlocit“ cu cel „descoperit“, astfel încât atacând regele cu vr'o figură, în momentul acela să fie atecat și prin una alta.

În cazul prim, apărarea din partea contrarului poate fi de trei feluri:

1. Regele este mișcat din locul său, sau
2. se apără cu vr'o altă figură, ori
3. se delătura figura respectivă, care a atecat regele. Asemenea și în cazul al doilea.

Dar la „șachul dublu“ apărarea poate să se întâmple numai într'un singur mod și anume: Regele trebuie să fie mișcat din locul său.

Se înțelege, precum rezultă și din cele zise mai sus; cea mai bună apărare este delăturarea figuri care amenință regele, — de să poate. Nici a doua însă nu este disconziderabilă, dacă așa o cere asta situația, dar în cazul prim, când adevărat regele trebuie să fie mișcat din locul, pe care-l ocupă, suferim o pierdere însemnată.

(Va urma)

(z. b.)

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut revista literară și artistică „Luceafărul“ nr. 8, 1911, cu următorul sumar bogat și variat: Al. Ciura, Inviere. A. Herz, Răvaș de nuntă (poezie). Constanța Hodoș, Aci, pe pământ. I. U. Soricu, A fost odată (poezie). Em. Gârleanu, Beizadea. Victor Stanciu, Viața în natură. A. Bărsăneanu, † Iosif Sterca Șuluțu. I. Borcia, Iuliu Caesar, de Shakespeare.

Dări de seamă: Il. Chendi, „Apa morților“, de M. Sadoveanu; „Pe urma dragostei“, de Irina G. Lecca.

Cronică: Plângerea nedreaptă a unui poet. Pasărea albastră. Pier cântecile noastre? Durer. † Iosif Sterca Șuluțu. — Poșta redacției.

*) În unele locuri șachiștii sunt obicinuiți, să zică și la atacarea reginei: „gard“. Dar datina aceasta s'a șters în cele mai multe țări. Astfel nu o mai aflăm, ca regulă, nici într'o carte de șach.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

MARY.

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(20) — Urmare —

Pe când stetea ea aplecată asupra lui, începu Anders Krog să se miște și deschise ochii. Ea îngenunchie înaintea lui.

— „Tată!“

El păru că se răzgândește și încercă să vorbească, nu fu însă în stare.

Ea zise repede:

— „Știm toate, tăticele, dar nu-ți bate capul cu asta. Și așa o să ne meargă bine“.

Ochii lui îi tradau, că înțelege, ce-i spune, deși încet pe încetul.

Voi să-și ridice mâna, băgă însă de samă, că nu poate. O privi cu o mirare dureroasă, ea îngenunchie în fața patului lui, îl sărută și plânse.

Starea lui se îmbunătăți nespun de repede. Ii ajută prezența ei și grija ei, care nu cunoștea ce este oboseala? De părerea aceasta era îngrijitoarea bolnavului.

Veni un timp, în care era neobosită în îngrijirea celor doi bolnavi și în care se introduse și în economia de câmp și în purtarea gospodăriei. Ea preluă contabilitatea și supraveghierea casei. Se simțea bine făcând astea, căci a-

vea predispoziție pentru ordine și menaj. Doamna Dawes nu se putea mira din destul.

Mary nu ducea nici o grijă de viitor, nici nu dorea viața, pe care o părăsise tocmai. Oamenilor, cari voiau să o compătimentsc, le spunea, că e dureros să vezi pe cei doi bătrâni atât de scumpi inimei ei, bolnavi, dar că-i merge bine, încât nu-și poate dori o soartă mai bună.

*

Intr'o zi de August neobicit de călduroasă a avut Mary de des de dimineață mult de lucru. Acum ardea de dorul să se arunce în mare, îndată ce va dispune de timp.

Intre orele cinci și șase alergă la țarmul mării, ea și Nanna. La început se aflau amândouă în cabina de scaldă. Fericirea cea mai mare a micuței era să pieptene părul frumos al Maryei; astăzi avea voie să-l despletească. Mai apoi sări pe colină, spre piatra cea mare pentru ca să fină straje de acolo în toate părțile. Mary nu voia să fie îmbrăcată cu nimic de astădată, ci avea poftă să se învârtă încoace și încolo și să înoate după pofta inimei printre valuri. Înotă afară, spre insulă. De acolo putea să stăpânească ea singură cu ochii intrarea și drumul de țară în amândouă părțile. Totul era liniștit, nu era nici o primejdie. Haide înapoi deci.

Valurile o gingășiau și o purtau, soarele se juca pe brațele ei, cari despărțeau valurile în două, natura din fața ei era plină de toamnă, cu o mulțime de fân, păsări de mare se legăna în sânul de mare altele țipau spre dânsa.

— „Și mie-mi era frică de singurătate“.

Când ajunse la țarmure, nu voi să iasă încă; se așeză pe spate și se odihni. Vre-o câteva lovituri de valuri și iară se odihnea. Țarmurul te invita atât de prietenos, de se lungi în mijlocul arșiței de soare. Cu capul de jumătate pe o piatră, cu părul resfirat în apă, ca să poată înota în draga lui voie. A, simțământul ăsta de plăcere!

Dar ceva o făcea atentă, să privescă în sus. Nu, n'avea poftă să se uite. Totuș se va uita puțin, spre locul, unde veghia micuța. Aș, nu-și mai bătea capul ca așa ceva. Îngrijea de ea doară Nanna. Totuș, neliniștea aceasta, care o îndemna, avu atâta influință asupra ei, că s'a sfârșit cu simțământul ei de plăcere; puse capăt băiei. Când se ridică, ca să se ducă spre cabina de baie, zări după piatra cea mare pe — Joergen Thiis, în costum de vânătoare, cu pușca pe umăr. Micuța Nanna stetea dreaptă pe piatră, fără să se miște și privia țintă la el, ca și când ar fi fost țintuită locului.

Valuri fierbinți de sânge cutreierară trupul Mary-ei. Revoltă și greață. N'avea Thiis nici o pudoare? Ori și-a pierdut mințile? La aparență făcu Mary ca și când n'ar fi văzut nimica, se aruncă iară în mare și înotă spre trepte, apoi călcă sigură pe ele și dispăru.

Răsuflarea ei era însă în mișcare agitată. Era atât de fierbinte pe trup, încât uită să și-l șteargă și uită să se îmbrace. Tot mai mult și mai mult era cuprinsă de o mânie fierbinte și în sfârșit clocotea în ea pofta de răzbunare și furia. Galantul Joergen Thiis îndrăzne să o

Ilustrațiuni: Albrecht Dürer: Hristos pe cruce (în color), Autoportret, Hieronymus Holzschuher, Cap de moșneag, Apostolii.
Aduș muzical: Rugăciune, de C. Porumbescu. Viața și activitatea lui C. Porumbescu. Portretul lui C. Porumbescu.

POȘTA REDACȚIEI

Leon Pătrașcu. Se va publica. Trimiteti a-dresa d-voastră, dorind să vă scriu ceva.
Aurel Cosciuc. Se va publica.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

15 Aprilie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa	23'85—24'80
Din comitatul Albei	23'70—24'60
De Pesta	23'80—24'70
Bănățanesc	23'70—24'65
De Bacica	23'80—24'50
Secară de calitate I.	17'20—17'30
Orzul de nutreț, calitate I.	16'40—16'90
Ovăș de calitate I.	18'20—18'60
Cucuruz	11'75—11'90
Rapiță	27'90—28'10

Piața grânelor din Aradul-Nou.

15 Aprilie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 200 mm.	10'80 — 10'—
Orz	7'60 — 7'70
Ovăș	7'50 — 7'60
Secară	7'20 — 7'30
Cucuruz 200	5'10 — 5'20

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kgr

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

x **Ai auzit deja?** Intreg Aradul vorbește de calitate neîntrecută a mașinilor de cusut Pfaff. Se disting cu mers tăcut. Sunt tot așa de folosibile pentru cusut, ca pentru brodat și cărpitul ciorapilor. Mare magazin de biciclete și gramfoane la mecanicul *Hammer Vilmos*, Arad, piața Szabadság nr. 7. Telefon 96. Mare Atelier special pentru reparații. 1—5

vateme, cum n'a mai vătămat-o încă nimeni în viața întregă.

Își bătuse capul atâta timp cu atacul acesta neașteptat, nemai auzit și infam, până când fu cuprinsă de gânduri, cari o duseră în depărtare. Stetea din nou în fața trupului vânjos al atletului, avea din nou ochii atâtea știutori ai Aliciei înaintea sa. Tremura — când auzi fără de veste cum strigă copila, sus. În agitația sufletească era aproape gata, să strige și ea odată. Ce putea să se fi întâmplat?

Nu da nici o fereastră spre partea de unde venea țipetul. Nu îndrăznea să se uite pe ușe, fiindcă nu avea nimic pe dânsa. Încă nu s'a îmbrăcat nici când în viața ei așa de repede ca acum. Tocmai de aceea nu mergeau hainele cum ar fi vrut stăpâna lor. A trecut o bucată de timp. Nu voia să se arate în fața lui loergen Thiis îmbrăcată pe jumătate.

După ce s'a îmbrăcat atât de mult, de a putut să se gândească să deschidă ușa auzi tropotul ușor al pașilor Nannei, pe podul cabinei de baie. Mary deschide ușa repede, micuța intră repede înăuntru și se aruncă îndată în poala ei. Aici își ascunse ea capul și plânse și sughiță, încât nu putu vorbi nici două vorbe.

Mary o liniști, mai cu seamă cu promisiunea, că avea permisiunea să-i pieptene părul. Atunci îi povesti fetița cum a apărut de-odată domnul oficer, fără de veste, după piatră, înainte de ce ar fi putut ea să bage ceva de seamă. Ea stătea acolo și cânta și nici nu l-a auzit cum se apropie. Vai, și i-s'a făcut de-odată așa

x **Pardon pentru un cuvânt!** Dacă voți a vă comanda haine elegante, grăbiți la vestitul croitor *Márton Jakab*, Arad, Szabadság tér nr. 8. care execută după ultima modă cele mai moderne haine pentru bărbați și copii cu prețuri moderate. 1—5

x **Pe paștile românești** în Marele bazar al lui Fischer Simon din Arad, piața Szabadság nr. 12, sunt prețurile mult scăzute.

Mușterile din Arad și provincie cercetează cu predilecție Bazarul lui Fischer Simon unde sunt serviți cu promptitudine și ieftin. Acest Bazar încă de pe vremea lui Porter Vilmos, e vestit, că are înmagazinate cele mai diverse obiecte de modă și lux, pălării, rufe, cravate, corturi, bastoane, geante, portofele și asortiment mare de tot felul de obiecte cu cele mai moderate prețuri. Merită atențiune deosebită magazinul de trăsuri pentru copii. Favorul de fotografii gratuite e și acum valabil.

x **On. Cetitori.** Atragem atențiunea On. Cetitori asupra însărcinatului Eugeniu Juncan, care fiind și Român, șea deschis un Institut nou de văpsit, curățire chimică, și spălat cu aburi a albiturilor. Arad, strada József főherceg Nr. 9.

x **Atențiune!** Dacă vorești a cumpăra un ceas regulat și punctual, giuvaericele, bijuterii fine de aur și de argint, cu prețuri moderate, să vă adresați cu încredere către **Hirsch Jenő** ciosornicar și giuvaeriu în Arad, stradele Forray și Rákoczy-colt.

x **Atențiune.** Înainte de a târgui ceva cercetați: **Marele bazar de emulație** a lui *Reich El.* din Arad, palatul teatrului orășanesc, unde se capătă tot felul de obiecte cu prețurile cele mai ieftine.

x **Fiți atenți!** Facem atenți pe cetitori, că înainte de a cumpăra instrumente muzicale, să cerceteze prăvălia de instr. muz. a lui Szilágyi Albert, din piața Boros-Béni nz. 21. 1—5

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

x **Noutăți de primăvară.** În prăvălia lui *Schwarzberger Manó* din Arad, strada Vörösmarty Nr. 3 se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciu prompt și solid, următoarele: pardesii femeiești, raglane și kimone engleze, mare asortiment de haine pentru fetițe și copii.

x **Cele mai frumoase fotografii** de copii se fac în atelierul *Stojkovits și Békés* din Arad, piața libertății (Szabadság-tér 16) palatul Domány în fiecare zi dela 9 ore din zi până seara la 6.

de frică, că el arăta atât de urât, vai, atât de urât. Îndată ce a zărit pe Mary cum dispărea în cabina de baie, a alergat de-a dreptul în jos, tocmai spre cabină.

— „loergen Thiis?”

— „Da, atunci am strigat din toate puterile. El a stat pe loc. S'a întors apoi și a vrut să se repeadă la mine. Eu m'am dat jos de pe piatră și am alergat în pădure.”

N'a mai putut să urmeze Nanna, își ascunse capul din nou în poala stăpânei și plânse.

Aventura asta se făcea din ce în ce mai nebună. Abia putea să o cuprindă cu mintea ei. Încet pe încetul a venit — totuși — la convingerea, că trebuie să fie loergen un om cu desăvârșire altfel, de cum și-l închipuise ea. Că nutrește în pieptul său o patimă, care ia lupta cu cerul și pământul. Că e în stare să fie cel mai îndrăzneț în brutalitatea pașirilor sale lipsite de cruțare. Să fi venit numai!

Cum se simțea ea — mândră și tare — pasul acesta ar fi însemnat pentru el exiliul pentru totdeauna. Nu altceva.

Pe drumul spre casă o lăsă pe Nanna să meargă înainte, din simplul motiv, fiindcă nu era singură în stare să facă doi pași ca lumea; așa o cuprinsă în puterea lor gândurile.

Cum era în stare un astfel de om să se stăpânească în viața obișnuită, de toate zilele, dacă ducea cu sine o astfel de poftă nebună? A trebuit să se fi adunat o mare, mare cantitate de materii explozibile — altfel n'ar fi putut.

(Va urma)

x **De nu vrem să fim cu guturai,** răgușiți, să tușim, nu vrem să fim nervoși, întrebuițăm „Elsa fluidul” lui Feller, care e excelent împotriva astmei, inflamărilor, durerilor de ochi și de cap. Duzina de probă e 5 cor. — În contra durerii de stomac, boalei de răunchi, lipsei de apetit și răgăilei purgativul lui Feller „Hapuri-Elza” ajută. 6 cutii franco 4 cor. Ambele medicamente veritabile se capătă numai la apotecarul Feller V. Jenő, Studica, Centrale nr. 122 (c. Zagreb).

x Rostul medicamentelor în contra vânei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că apa amară naturală „**Ferencz Jozsef**”, deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvăliile de apă minerilă și în apotece.

4 culeg. tipografii

află aplicare în **Tipografia diecezană din Arad.** Salar după tarif. Condiția se poate ocupa și imediat.

Se află de vânzare

vinuri

dintre sortele cele mai fine din viile D-lui **Kis Bálint** dela **Cetea**. Se pot căpăta și în cantități mai mari. Doritorii cumpărători să se adreseze la

Nicolae Sora Băroșu
Szelyistye, Szeben m.

Garnitură de trier Ruston-Proctor

în condițiune foarte bună
se vinde ieftin.

Adresa la

Administrație.

Magazinul electrotehnic al lui:

Kalmár József Arad

Str. Salac Nr. 2. :: Telefon: 242

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Cel mai ieftin!

Özv. Süttő Józsefné

mare magazin de porcelan și sticlărie în Arad, strada Forray Nr. 22. Telefon 478.

In prețurile originale de fabrică se poate procura tot felul de garnitură pentru nuntă, prânzuri, servise de cafea, thea, lampe de atârnat, de masă, icoane, oglinzi etc.

Cel mai ieftin!

O gresală colosală

a făcut cel ce a întrebuințat în mod ușuratic pentru vindecarea reumatismului, a podagrei, a paraliziei, a furnicării, junghiurilor, durerilor săgetătoare, durerii de spate și mijloc, sfășieri de oase, etc în loc de

REPARATOR

veritabil de **KRIEGER**, vre-o imitațiune de nici o treabă. — Vă recomandăm deci grabnic, tuturor celor ce sufer de reumă, de dureri cauzate de răceală și curent ori de alte boale amintite, să întrebuințeze îndată

Reparator-ul de Krieger,

care e preparat exclusiv în laboratorul lui Krieger, Budapest, Baross-u. 3.,

deci acolo aveți să vă adresați, comandez. Sticla mică 1 cor., una mare 2 cor. Cu posta 5 sticle mici francate 5 cor., ori 3 mari 6 cor. cu rambursă, ori trimițând prețul înainte.

Acest leac excelent cunoscut, întrece toate spirturile (franzbrantvein) existente, căci deja la prima frotare vindecă și nu numai că alină, ba chiar curmă durerea.

La cumpărat să fiți atenți, nu cumva să vă dea imitațiune!

Covârșesc orice concurență

prin bunătatea, durabilitatea și ieftinătatea lor

ghetele pentru bărbați, femei și copii pregătite din piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui

Czernóczy Mihály,

de sub numărul 3 strada Kossuth, Arad. Ghetee jumătăți se capătă în orice fel de fazon.

Magazinul de haine pentru dame și copii al madamei

STERN CECILIA

ARAD, strada Forray Nr. 2.

ROLETE. Mare asortiment de veritabile rolete americane automate. Bile și popice din lignum sanctum veritabil se pot procura cu prețurile cele mai moderate în bazarul

Zimmerman Ignác,

prăvălie de obiecte decorative de Norinberg și de jucărele, Arad, piața Szabadság nr. 21.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijlocește mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád tér N. 5.

::: Telefon Nr. 671. :::

ATLANTIKA

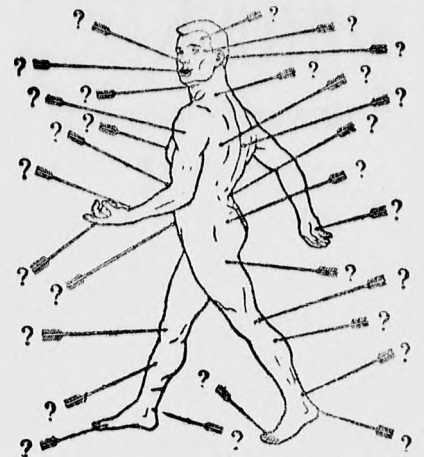
prăvălie specială de

CAFEA**THEA și RUM**

Acești valoroși articoli numai aici se pot căpăta scutiți de arome și alte mirosuri păgubitoare. — Cafea prăjită cu putere electrică se capătă în fiecare oră a zilei.

Arad, piața ANDRÁSSY nr. 20, (în fața casei comitatului).

■ Telefon pentru oraș și comitat 609. ■

Te doare ceva?

I. Renumitul „Fluidul Elza“ alui Feller, e, după experiențele noastre linișitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă reumă (spure), slăbire de nervi, junghiuri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă și multe nepomenite aci. Fluidul Elza a lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât și morburii din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele „Feller“. — 12 sticle mici sau 6 mari, ori 2 sticle speciale, K. 5 franco.

II. Vestim apoi, că lumca folosește cu efect distins și sigur Pilulele-Rebarbara de mână alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârșiri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață amețală, răgăeli, haemeroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar.

Stubica, Centrala 122 (comit Zagrab).

Înainte de a cumpăra

pe sama

copiilor și a D-voastră **ghete** ori **alți articoli de modă** trebunțioși, negreșit vizitează prăvălia de modă bărbătească a lui

Iványi Menyhért

în strada Forray.

Deoarece ghetee bune și ieftine numai acolo Vă puteți procura.

Recomandă în atențiunea binevoitoare a onoratului public cumpărător **asortimentul bogat din cele mai elegante bluse, halat, poale (pulpane) și costume femeiești** găsite în saloanele proprii. □□□□□□□□□□

Prețurile cele mai favorabile!

Comardec după măsura execută prompt și cu gust. **Haine de doliu** găta în 4 ore

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.**Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged**

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurențe se trimit grătit și francat. !

Knitzky Ignác, meșter-droșcar

Arad, strada József főherceg nr. 11.

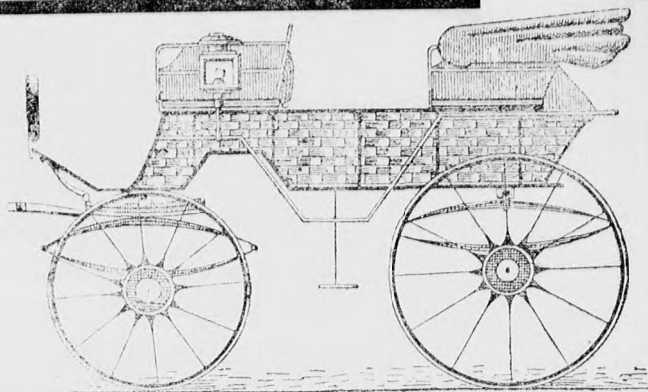

Stabilimentul și magazina dela 1 Maiu, o mut în casa mea proprie din strada Varjassy József nr. 1. vis-à-vis cu spitalul comitatens.

Din cauza mutării recomandă în atențiunea binevoitoare a publicului

magazinul de calese.

unde se pot cumpăra cele mai frumoase calese și trăsură cu prețuri scăzute. Primește orice comande și rep. din aceasta branșă, executându-le prompt și exact.

Magazinul cel mai mare, mai sigur și mai ieftin de cergi (procovițe) pentru cai

Tot felul de cergi pentru cai, cergi pletoase de Brașov, cergi tivite fin pentru cai, cergi pepita de Ardeal, cergi albe cătănești, învălitoare pentru institute, cergi pentru călcatul rufelor. Fabrică de funării pentru economie, frânghii de legat, sfori, mreje pentru pescari, coșeri-mreje pen. piață, frânghii pen. întinsul rufelor. Aparat de gimnastică.

Magazin de ponieve, saci de cânepă, in și jută.

Vânzare în mare și mic. Magazin de industriale ardelen și de Bacica.

Mattuscheck J. és Fia, Arad.

În atențiunea domnilor!

Cine vrea să se îmbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie eglezască

strada Deák-Ferencz nr. 40. — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un sacco, palton sau pardesiu elegant, din stofe fine și ineseptionabile începând dela 60 cor. în sus, care se poate plăti și în rate. — Mă rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian, croitor de modă englezască pentru bărbați.

A murit scumpetea!

Dacă privești **ghete** din strada Zrinyi galantarele de te vei convinge.

Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.

Instiintare. Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9**, un nou

institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **EUGENIU JUNCAN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

Stabilimentul de sculptură în piatră a
văd. lui FRANK VILMOS

:: Piața Boros Béni Nr. 2. ::

Recomand în atențiunea binevoitoare a On. Public, magazinul meu bogat asortat de

● **pietrii mormântale** ●

Pentru orientare țin să amintesc că firma aceasta o conduc dela 1883 spre cea mai mare mulțumire a publicului și și pe mai departe scopul îmi va fi ca să satisfac stimații mei clienții cu serviciu solid, prompt și atent. — Garanță deplină dă pentru împlinirea oricărei comande măestrul sculptor, conducătorul întreprinderi mele, d-nul **Jacob Belloni**, care de 42 de ani lucră în branșa asta. — Rog mult prețuitul sprijin și pe mai departe. — Cu tot respectul :
văd. lui FRANK VILMOS.

Product indigen.

Am onoare a încunoștința stimatul public, că în prăvalia mea de ghetе de pe strada KÁPOLNA nr. 14, de azi începând se capătă

ghete pentru bărbați, femei și copii

din materialul cel mai bun cu prețurile cele mai scăzute. Comande după măsură se execută dela cele mai luxoase până la cele mai simple. Pingeliri și reparaturi se primesc. Mare asortiment de călcaie de gumă, creme și șireturi. Se roagă de sprijinul valoros al mult stimatului public, gata de a servi

PAPSZT REZSÓ,
meșter-călțunar.

Material excelent.

TELEFON 474.

TELEFON 474.

„Rochia-pantaloni“

nu se va bucura nicăiri de așa trecere, ca
ghetele de bărbați, dame și copii

cumpărate la „Asociația călțunarilor arădani“ (Aradi Czipőtermelő Szövetkezet), cari se pregătesc din pielea cea mai bună pe lângă **prețurile cele mai ieftine**. E recunoscută și trănicia acestor ghetе făcute cu îngrijire și de aceea fiecare va lucra în interesul său, dacă își va procura ghetetele trebuincioase la această „Asociație“ (Aradi Czipőtermelő Szövetkezet)
Piața libertății nr. 14.

Magazie de articlii pentru biserică și preoți.

GEORGE JANCOVICI **ARAD**
Forray-utca N-rul 12.

Aduc la cunoștința Onoratului public că au sosit

◆ ◆ **noutățile de primăvară** în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyruri, cretoane, batisturi și multe alte articole cari nu se pot toate înșira. :::
◆ ◆ Postavuri de reverenzi, brăuri preoțești, roșii, vinete și negre. Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserici și preoți.

Ciorapi implețiți în temniță.

Mare depozit de mobile

ROSMANITH ALBERT și FIUL

Arad, piața Andrásy Nr. 9, vis-à-vis cu frații Deutsch.
Magazin bogat adjustat cu tot felul de mobile.

Aranjament pentru saloane, prânzitorii (sufragerii) și dormitorii, după tot stilul modern pururea în depozit gata, dela cele mai simple până la cele mai elegante și splendide. — Mare asortiment de ::

mobile carpitate

după gust și în execuție solidă. Comandele din provincă se execută punctual. La dorință se trimite catalog ilustrat.

KOCH DANIEL, ARAD.

Intreprindere de instalare de telefon și luminare electrică.

Adjustează și furnizează motoare electrice, destilatoare, călceatoare, servit de ceaiu, mașini de cafea etc.

Instalații de luminare electrică cu becuri cu tot se fac sub cele mai avantajoase condiții.

Biciclete, mașini de cusut, gramofone cu cele mai nouă plăci sub condiții de plată favorabile.

Atelier mare de reparație.

☞ Telefon 440. ☜

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

- moderne mașini și material**
- privitor la această branșe,**

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comandele am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățatori, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Aggteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

.?-!. HOȚI !!-?.

sunt cei ce fură, iar

? CINE ?

n'a cumpărat încă dela noi o OBLIGAȚIUNE DE CÂȘTIG CU PREMIE CONVERTITĂ dela BANCA HIPOTECARĂ UNGARĂ, acela să nu se mai răzgândească mult, căci își bate numai joc de norocul propriu.

Aceste obligațiuni sau lozuri, — cum le mai numește misera plebs, — se vând ca pâinea cea caldă, din care cauză le crește prețul pe zi ce merge și pentru a înlesni cumpărarea lor fiecăruia, noi le vindem de prezent pe

33 rate lunare de câte 6 coroane

și recomandăm la tot natu, să cumpere cel puțin o bucată, dacă vrea să câștige suma de

Coroane 300.000

care este câștigul principal la tragerea proxima, care va fi deja în **25 April 1911.**

Cine ne trimite până la acest termin **suma de 6 cor.**, acela va lua parte și la tragerea aceasta.

Nime să nu întârzie! Tot natu să-și încerce norocul!

Aceste hârtii de valoare oferă cele mai mari șanse de câștig!

Anual 6 trageri:

25|II., 25|IV., 25|VI., 25|VIII., 25|X. și 27|XII.

Iată câștigurile principale :

Coroane: 1.000.000, 500.000, 300.000, 100.000, 75.000

și o mulțime de câștiguri mai mici, cari ajung în fiecare an la sorți!!

Indată ce ni-se asigurază suma de 6 cor., ca rata primă, i-se trimite cumpărătorului **Lista de rate legală**, în care se induce **Seria și numărul obligațiunei de câștig** ce i-s'a vândut. Deja după achitarea ratei prime cumpărătorul e îndreptățit la toate tragerile și câștigurile cu cari s'ar trage la sorți obligațiunea lui, îl privesc numai pe el. După achitarea tuturor ratelor i-se trimite obligațiunea de câștig originală, care până atunci se păstrează în cassa noastră de fer sub controla statului. Aceasta are o valoare permanentă și se poate vinde ori când cu prețul de bursă.

Comandele se pot face pe cuponul dela mandatul postal (asignațiunea de bani) cu care sunt a se trimite 6 cor. ca rata primă. Pentru plățirea celorlalte rate vom trimite P. T. cumpărători cecuri postale, prin cari crută speșele de porto.

Tot lozul trebuie se câștige!

Oameni buni!!

Când Vă stă norocul cu coșul plin la ușe, nu Vă răzgândiți mult, ci puneți mâna pe el!! Deci nu întârziți cu trimiterea ratei prime înainte de tragerea din 25 April 1911.

== Cu deslușiri stăm gratuit la dispoziția fiecăruia. ==

Comandele sunt a se adresa cătră:

ÚSTEDNÁ BANKA ÚČASTINNÝ SPOLOK,

Budapest V., Sas-utca 24 szám.